

ELŐFIZETÉS.

HELYBEN:

Egy évre ..... 38 korona.
Fél évre ..... 14 korona.
Egy negyed évre ..... 7 korona.
Egy hónapra ..... 2 k. 40 f.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 32 korona.
Fél évre ..... 16 korona.
Egy negyed évre ..... 8 korona.
Egy hónapra ..... 2 k. 80 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.

József főherceg-ut. 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1916.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Szerda, november 29.

Átkeltünk az Olt folyón.

— Az entente súlyos veresége Macedóniában. —

Berlin, november 28. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harctér:

Nagyobb harci esemény nem volt.

Keleti harctér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadseregének harcvonala:

Dünaburgtól délnyugatra időnkint megerősödött az orosz tüzéség tüzelése. Egyébként a tenger és a Dnyeszter között lényeges esemény nem történt.

József főherceg vezérezredes arcvonala:

Az erdélyrészi keleti harcvonalon fejenként élénkebb a tüzelés. Orosz felderítő osztagokat több ízben visszsa verték. Az Olt folyót átléptük és a további hadműveleteket megindítottuk. Azok reánk nézve kedvező harc eredményekkel kezdődtek meg. Curtea de Arges birtokunkban van.

Balkán harctér:

Mackensen vezértábornagy hadsereportja:

Dobrudzsában csekély volt a harci tevékenység. A dunai hadsereg tért nyert. Giurgiut tegnap elfoglaltuk.

Macedóniai hadszíntér:

A Presbató és a Cserna közt tegnap heves tüzelés vezetett be azokat az erős támadásokat, amelyeket Trnova (Monasztirtól északnyugatra) és Makovó közt (a Cerna folyóknál) valamint Grunisténél az oroszok, az olaszok, a franciák és a szerbek intéztek a német-bolgár vonalak ellen. Az entente csapatok nagy közös támadása teljesen megsemmisült. Az ellenség tüzersegi és gyalogsági tűzünk megsemmisítő hatása alatt súlyos veres veszteségeket szenvedett anélkül, hogy a legesekélyebb eredményt érte volna el. — Ludendorff, első főszállásmester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Elpusztult német léghajók.

Berlin. A Wolff-ügynökség jelenti: November huszonnyolcadikára virradó éjszaka több léghajó jó sikerrel bombázta közép Anglia vasműveit és ipartelepeit. Különböző helyeken tüzek voltak megfigyelhetők. Az ellenhatás rendkívül nagy volt. Egy léghajó áldozatul esett az ellenséges elhárító tüzelésnek és Scarborough közelében lezuhant. Egy második léghajó nem

Ki koronázzon?

Régen nem volt a magyar ellenzéknek olyan súlyosan égető gondja, mint most, amikor a budai koronázó templomban a nemzet magasztos főhásza középette fejére illesztik negyedik Károlynak a kilencszáz esztendő magyar koronát. Mintha a romániai dunai átkelés és a Falkenhayn-seregnek Mackensen hőseivel való találkozás, mintha Bukarestnek fuldokló jajveszékeltése eltörpülne Batthyány és társai szemében ama szerintük szédületesen nagy probléma előtt, hogy a hercegprímásnál kívül ki koronazza meg a legbölesebb uralkodó utódját. Apponyiék József főherceg mellett forgatják kardjukat, a legmagyarabb királyi fenség azonban örömeiből szemléli a magyar katonának a harctéren történő hősi kardforgatását, mint a politikai tornák gladiátor mutatványait.

Legyünk csak őszinték: az ellenzék eme lépése nem volt ildomos. József főherceg olyan eszményi magasságban él a nemzet előtt, hogy az ő glóriás személyét meg kellett volna kímélni a magasabb rendűnek nem nevezhető pártusáktól. Azt az ötletet, hogy Csernoch János hercegprímás mellett ne Tisza István, hanem József főherceg koronazza meg a nemzet nevében az új királyt, ötletszerűen vetették fel és arra számítottak, hogy a kormány e gondolatot szerencsésnek találja és lemond a minisztereinköt megillető alkotmányos jog gyakorlásáról. Az ellenzék térvét azonban nem koronázta siker, mert maga a fenséges ur, aki most is ott él érette rajongó magyar „fiak”, — hős katonái — között, lepődött meg legjobban és sietett felvilágosítani az eszme politikai madamjait, hogy ő távol kíván maradni a pártok torzalkodásától.

Az ellenzéknek is be kell látnia, hogy a kérdés további erőltetése: felesleges energia pazarlás. Az az érv, hogy Tisza István alkotmányosértést követett el, tehát az egész nemzet nevében nem teheti fel negyedik Károly fejére Szent István koronáját, igazán nem alkalmas a komoly vitatkozásra most, amikor elvitathatlan eredményeit látjuk ennek az „alkotmányoserelemnek.” Hát ki koronazza meg Magyarországot nevében az új királyt, ha nem a magyar miniszterelnök? Ennek a jogosságát csak a kártékony pártszenvédély disputálhatja el, amely sajnos bánatban és örömben elkíséri ezt a szegény nemzetet. (=)

tért vissza, úgy, hogy számolnunk kell elvesztésével. A többi léghajó visszatért és leszállott. A tengerészeti vezérkar főnöke.

Elfoglaltuk

Curtea de Argest.

Budapest, november 28. (Hivatalos.) A főhadiszállás jelenti:

Keleti harctér:

József főherceg vezérezredes hadsereg harcvonala:

Tegnap átkeltünk az Olt folyón. Az Argesu völgyben elfoglaltuk Curtea de Argest. Az erdélyrészi keleti harcvonalon tábori őrsaink erős orosz felderítő osztagokat vertek vissza.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadsereportja:

Lényeges esemény nem történt.

Olasz és délkeleti hadszíntér:

A helyzet változatlan. — Héfer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Véres vereség érte az ententeot Macedóniában.

(Saját tudósítónk telefonjelentése.)

Szófia. Bolgár vezérkar jelentése: Macedon-front: Az ellenség Monasztirtól északra a Tonvo—Gruniste-vonalon olyan erővel és hevesseggel támadott, amilyenrel még soha. A rettenetes tüzersegi harc és a gyalogsági támadás nem használt neki, mert a német-bolgár csapatok véresen visszavertek minden támadást. Állásaink előtt ezerszámra hevernek az ellenséges hullák. A vitéz 51. gyalogezred egy zászlóaljának frontja előtt 1300 szerb hulla fekszik. A Vardar, a Belasica-planina és más frontokon is oly véres vereségeket szenvedtek az entente csapatai, hogy a mai nap egyike a legnagyobb csatnapoknak lesz nevezhető.

A román fronton a dunai átkelt hadsereg megszakítás nélkül halad előre és mindenütt találkozott már a Kárpátokból alászálló szövetséges seregekkel. Giurgiut délelőtt 11 órától délután 4 óráig tartó heves ellentállás után elfoglaltuk. Az oláh csapatok és a lakosság pánikszzerűen menekül Bukarest felé. A Duna mentén Ruszesuktól Csernavodáig élénk tüzelés.

Orsova a felszabadítás után.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A magyar-osztrák csapatok, melyeknek Knecht József ezredes a parancsnoka, valamint a Bilse kapitány parancsnoksága alatt álló bajor csapatok november 11-én és 12-én két napig tartó ádáz harcban verték ki az oláhokat Orsováról. A harcok igen kemények voltak és ugyszólván minden házáért külön kellett harcolni. Az oláhokat csapataink utcáról-utcára kergették tovább. A legvéresebb küzdelem a sörházért folyt. Mikor az oláhok ezt is elvesztették, visszahúzódtak a Cserna folyón túlra s a vasuti állomás épületeiben rendezkedtek be védelemre.

Miután a városban levő polgári lakosság szétszórta lakott a városban s némely család háza olyan helyen feküdt, ahova esetleg még oláh golyók eltevedhettek, Knecht ezredes akként intézkedett, hogy a lakosság csoportos elhelyezést nyerjen. Három tartózkodási tábort jelöltek ki: az egyik a Szarvas szálloda volt, a második a Csillag szálloda, harmadik pedig a Széchenyi kaszinó háza, amelyben az oláh háború kitörése előtt a Haditermék Részvénytársaság irodái voltak. Ezen a három tömegszálláson a polgári lakosság hétfőtől csütörtökig volt elszállásolva. Szigorúan meg volt tiltva bárkinek, hogy a tömegszállást elhagyja. Az ellátásról a katonaság gondoskodott.

Knecht József ezredes Medve Zoltán főispánnal és Issekutz Aurél alispánnal egyetértőleg úgy intézkedett, hogy a lakosság a három tömegszállásból kihelyeztessék, mivel ez a tömeges elhelyezés sem egészségügyi, sem ellátási szempontból nem látszott megfelelőnek. November 17-én úgy intézkedtek, hogy a városnak Dunaorbágy felőli részén a lakosság két utcában legyen elhelyezendő. Egy-egy házba több családot helyeztek el és ugyanazonnap megengedték mindenkinek, hogy két órai tartózkodásra felkeresse saját lakását és onnan elhozza mindazt a holmit, ruhát és ennivalót, amire szüksége van.

Egyben intézkedés történt, hogy a bíró és a jegyző a volt községi esküdtek bevonásával összeírja a városban levő élelmiszerkészleteket. Mindazok a jobb módú polgárok, akiknek birtokában élelmiszerkészletek voltak, azoknak felhívására saját maguk tartoztak magukról gondoskodni, a többiek ellátására pedig a szükséghez képest két-három közös konyhat állítottak fel. A lisztet és egyéb élelmiszert a további rendelkezésig a katonaság szolgáltatta. Ugyancsak a katonaság szolgáltatta a lakosságnak a szükséges tüzelőanyagot is. A honvédiaktanya udvarán katonaságunk még a nyár folyamán nagy mennyiségű tüzfát helyezett el. A románok a városból való elmenekülésükkor megkísérelték ezt a tüzfarakást felgyújtani, azonban a tűz hamarosan magától elalt.

Miután a polgári lakosság között volt több olyan egyén is, aki a két fél között vívott utcai harcok idején eltévedt golyóktól sebesüléseket szenvedett, azonkívül több beteg is volt közöttük, gondoskodni kellett arról, hogy ezek orvosi kezelésben részesüljenek. A betegek és sebesültek számára egy házat berendeztek kórháznak és Medve Zoltán főispán intézkedett, hogy Schwartz Tivadar dr. hatósági orvos visszatérjen Orsovára. Visszatérteig Bilse kapitány rendelkezése folytán az orvosi kezelésről német ezredorvos gondoskodik. Ugyancsak intézkedett Medve főispán aziránt is, hogy a különböző hitfelekezetek papjai minél előbb visszatérjenek a városba.

Igazán elismeréssel kell szólni Knecht József ezredesről, a dunai csoport parancsnokáról, aki emberszeretően, jóságosan igyekszik gondoskodni a sokat szenvedett polgári lakosságról és mindent megtesz, hogy a főispán és a polgári lakosságok rendelkezései és intézkedései minél célszerűbben és minél gyorsabban keresztülvezethetők legyenek. Az ezredes sokat járt a városban, maga kérdezi ki a polgári lakosságot ügyes-bajos dolgairól és ahol kell, azonnal maga teszi meg a szükséges intézkedéseket.

Aradmegye gyászolja az elhunyt királyt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A nemzeti gyász impozáns mélységével és nagy szomorúságában tartotta meg ma Arad vármegye törvényhatósági bizottsága rendkívüli közgyűlést, hogy az elhunyt király emlékének adózzon. A vármegye urai nagy számban, feketebe öltözve jelentek meg a közgyűlésen, melynek komor nemzeti fájdalmát visszhangzó napirendjét mely megilletődéssel hallgatták végig. A közgyűlést Baross Ferenc dr. Arad vármegye főispánja nyitotta meg s a bizottság tagjai felállva, áhitatos csendben hallgatták végig beszédét.

— A magyar nemzetet óriási csapás érte — mondotta a főispán. Ő császári és királyi felsége I. Ferenc József, Magyarország apostoli királya a mindnyájunk által imádott legalkotmányosabb magyar uralkodó nincs többé. Ezt a szomorú és mélyen lesújtó hírt a belügyminiszter egy táviratban közölte a vármegye közönségével.

Schill József vármegyei főjegyző felolvasta a belügyminiszternek a király haláláról szóló táviratát. Majd ismét a főispán folytatta beszédét.

Miután a távirat szomorú tartalmát a törvényhatósági bizottság tagjainak tudomására ohajtottam hozni, rendkívüli közgyűlést hívtam egybe, hogy alkalmat nyújtsak a törvényhatóságnak, hogy megboldogult nagy királyunk megörökítése és a gyász méltó kifejezése iránt még idejében megtegye a szükséges lépéseket. Nem érzek magamban annyi erőt, hogy ennek a nagy fájdalomnak hatása alatt az elhunyt nagy király egyéni és uralkodói érdemeit kellőleg méltassam, annál kevésbé mert hiszen azokat majd az arra hivatottak és a történelem fogják arany betűkkel feljegyezni. Az a rajongó szeretet azonban, amely népének szívében maig és ezután is örökké élni fog, minden szónál, minden írásnál és történelemnél igazabban fogja jelezni az ő egyéni és uralkodói nagyságát. Épen ezért azon megmérhetetlen fájdalomnak akarok kifejezést adni, amely mindnyájunk lelkét eltölti, amidőn akkor ragadta el a halál közülünk, amikor az ő bölcsességére és kiváló alkotmányu érzületére népeinek legnagyobb szüksége van.

— Indítványozom, hogy mondja ki Arad vármegye törvényhatósági bizottsága, hogy a vármegye közönsége ő császári és királyi I. Ferenc József apostoli király elhunytá felett legnagyobb fájdalmát és hódolatteljes részvétét nyilvánítja és IV. Károly királynak, valamint a legmagasabb uralkodói háznak ezt felirat utján tolmácsolja. Indítványozom továbbá, hogy Arad vármegye közönsége a temetési szertartáson küldöttségével vegyen részt. Annak megemlézése mellett, hogy ez a küldöttség csak két tagból állhat, indítványozom, hogy a törvényhatósági bizottság Zelenski Róbert grófot és Bánhidy Antal bárót kérje fel képviselőit. A fájdalomnak külső jeleképpen a ravatalra he-

lyezzünk koszorút és indítványozom végül, hogy a böles uralkodó emlékének megörökítése céljából a háboruban rokkantá vált, vagy elesett hősök özvegyei javára tegyen a törvényhatóság kétszáz ezer koronás alapítványt, mely alapítványnak első Ferenc József alapítványa nevet adja és kérje ki a törvényhatóság az alapítvány elnevezéséhez a legfelsőbb hozzájárulást.

A törvényhatósági bizottság tagjai a főispán indítványait egyhangulag elfogadta, azután Schill József főjegyző felolvasta a megye gyászfeliratát, melynek tartalma a következő:

Császári és Apostoli Királyi Felség! Legkegyelmesebb urunk! A magyar nemzet millióinak fájdalomtól megtört szívére új, sötét gyász borul, a szenvedések hosszú kálváriáját újabb bánat tetézi, a legnagyobb, a legszen-
tebb fájdalom, mely nemzetet érhet. Megtört őseihez az örök pihenő honába Első Ferenc József Császár és Királyi felség, a magyarok böles fejedelme, népeknek jóságos atyja, emberi és uralkodói erények tündöklő csillaga.

Mint ifju, a félreértések és megpróbáltatások nehéz küzdelmei korszakában lépett elődei dicső trónjára. A küzdelmet követő súlyos idők, a hű magyar nemzet igazi megismerése, az uralkodói bölcsesség és nagylelkűség, boldog emlékü, nagy királynéknak védő szárnyain az évszázados előítéletek fölé emelték a nagy uralkodó nemes lelkét, megnyitották a kien-
gesztelődés, a király és nemzet megértésének utját. Szívben, lélekben, hűségben egybe forrva Király és Nemzet fészázados munkával dicsővé, naggyá, hatalmassá tették a trónt, boldoggá, gazdaggá a magyar hazát.

A nagy és dicső munkában életének utolsó percéig önfeláldozó kötelességtudással, a Gondviselés által reá mért szenvedések és sorscsapások által meg nem tántorítva egy nagy Lélek minden emberi és fejedelmi erényeivel, atyai jósággal, szeretettel vezette a böles király alattvalói ragaszkodással és rajongással őt követő hű nemzetét.

Alnok és gonosz ellenségeink megirigyelték Király és nemzet boldogságát, hazánk békés fejlődésének gyümölcsére vártak. A böles aggasztán uralkodásának utolsó éveiben rá törttek egy évezred küzdelmeiben, vérrel megszen-
telt határainkra, hogy megfosszák a trónt leg-
szebb ékességeitől, a nemzetet édes hazájától. A reánk zúdult világfergetegben a béke lo-
vasias Fejedelme és a vitéz Nemzet minden idők dicsőségére valló hősi küzdelemben elhárítják a tulnyomó ellen csapásait és őseinknek halál-
megvetésével védik meg a trónt és hazát. A harc még áll, a vérivatar még nem tom-
bolta ki magát, még bő aratása van a halálnak.

E gondteljes, vészes, de dicső időkben szólította el a Gondviselés kifürkészhetetlen akarata a mi Urunkat és királyunkat, vihar-
verte a dicsőség és béke révébe oly sok re-
ményességgel törekvő hajónk böles kormányosát. A mily nagy volt és marad a tüneményes Fejedelem, mint ember és király, oly mély, oly nagy halála felett érzett alattvalói bánatunk, fájdalomunk.

Aradvármegye közönsége hazánk összes fiaival egybeforva hódolatteljes alattvalói kegyelettel, a nagy veszteség szent fájdalmával veszi körül a megdicsőült nagy Király koporsóját és kéri Császári és Királyi apostoli Felségedet és a Legmagasabb Uralkodó Házat, hogy bánatteljes részvételének alázatos kifejezését a legkegyelmesebben fogadni méltóztassék.

Kelt Aradvármegye törvényhatósági bizottságának Aradon, 1916. évi november hó 28-án megtartott rendkívüli közgyűléséből. Aradvármegye közönsége nevében a legmélyebb alattvalói hódolattal Baross Ferenc dr. főispán, Schill József főjegyző.

**A színházak és mozik szünete-
lése.** Budapestről telefonálja tudósítónk: A belügyminiszterium megen-
gedte, hogy a színházak, mulatók és mozik pénteken, amikor Bécsben már meg volt a requiem, megkezdhessék működésüket, de hétfőn, amikor Budapestén lesz megtartva a requiem, ismét szünetelniük kell.

December 10-én jön a királyi pár Budapestre.

(Készülődés a koronázásra.)

(Saját tudósítónk telefonjelentése.)

A képviselőház és főrendiház a királyi párt Budapestre érkezésekor ünnepélyes fogadtatásban részesíti és azután még a koronázás előtt teljes díszben megjelenik az országgyűlés a királyi pár üdvözlésére. Meglehet, hogy amikor a királyi pár a parlament hódolatát fogadja, jelen lesz a négy éves József Ferenc Ottó trónörökös főherceg is.

Az országgyűlés ősi szokás szerint a koronázáskor ajándékot ajánl fel az uralkodó párnak. Erről a miniszterelnök a hitlevél megköszönése után javaslatot terjeszt az országgyűlés elé, amely a határozatról szintén együttes küldöttség útján értesíti a királyt és a királynét.

A koronázási menetben a kíséret tagjai közül csupán a zászlós urak vonulnak fel lovon és ezen felül egy kisebb bandérium. A pénzügyminiszter az ősi szokástól eltérőleg gyalog vesz részt a menetben, azelőtt a pénzügyminiszter lóhátról ezüst és arany pénzt szórt a nép közé. Vajjon ez most megtörténik-e, azt még nem határozták el. Valószínűleg ez is elmarad.

Bécsből jelentik: A magyar udvartartásnak Bécsben időző tagjai december 3-án Budapestre utaznak. Előzőleg azonban résztvesznek a királyi temetésén és a december elsejei burg-

templomi gyászmisén. Budapesten megteszik az új király és királynő megérkezéséhez a szükséges előkészületeket, mivel az uralkodópár december 10-én Budapestre utazik.

Főuri körökből származó hírek szerint a temetés után Montenuovo első főudvarmester lemond és utóda Berchtold Lipót gróf volt külügyminiszter lesz, a második főudvarmester pedig Hunyadi József gróf.

Bécsből jelentik: Beavatott forrásból nyert értesülések szerint a főudvarmesteri hivatal és Burián István báró, mint az uralkodóház minisztere lázasan dolgoznak, hogy megoldják azt a kérdést, hogy milyen ceremóniák között tegye le Károly király esküjét az osztrák alkotmányra. Ezek a ceremóniák ezuttal először történnek, mivel az osztrák törvények nem ismerik a koronázási szertartást. Az ünnepségekre vonatkozóan már eddig is több előterjesztést tettek Károly királynak, aki azonban még nem döntött. Mindenesetre a Reichsratot összehívják, amely együtt marad mindaddig, míg a király alkotmány szerinti esküjét le nem tette. A császár eskütételéhez új szabályokat készítenek és új ünnepélyes öltözékeket terveznek. A palástot már sürgősen megrendelték Lipcsében.

Vilmos császár Ferenc József koporsójánál.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Bécsből jelentik: Vilmos császár délelőtti tizenegy órakor megérkezett a Nordbahnhofon. Fogadására megjelent Károly király és Zita királyné a Bécsben időző főhercegekkel és az udvari méltóságokkal. Künn volt Wedel gróf német nagykövet és a nagykövetség egész személyzete. A fogadtatás után a császár Károly királlyal a Burgba hajtatott. Az egész uton a Burgig lelkes ovációkban volt része. A német császár a Burgban a Heldenplatzra néző lakosztályt foglalta el, amelyben már több ízben megszállott. Délben villásreggeli, délután dínér volt a császár tiszteletére.

A német császár megérkezésekor osztrák-magyar egyenruhát, Károly király pedig német ezredének egyenruháját viselte. A császár megjelent Ferenc József koporsójánál, ahol koszorút helyezett el és csöndes imát mondott.

Vilmos császár azért nem vehet részt a királyi temetésén, mivel közpülgyulladásban megbetegedett és emiatt nem teheti ki magát a templomban a hidegnek. A császár ma délből Károly királlyal egy negyed órát időzött Ferenc József ravatalánál és mélyen megindulva távozott.

Bécsből jelentik: Eddigi jelentések szerint a következő tejdalmi személyiségek vesznek részt I. Ferenc József királyi temetésén: III. Lajos bajor király, Mária Terézia bajor királyné, Mária Jozefa bajor hercegnő, Károly

Tivadar bajor herceg özvegye, Frigyes Agost szász király, János György szász trónörökös, Ferdinánd bolgár király és Boris bolgár trónörökös, valamint Ciril bolgár herceg, II. Frigyes bádeni nagyherceg, IV. Frigyes Ferenc Mecklenburg-Schwerin nagyhercege, Ernő Agost braunsveigi herceg, Károly Eduárd Szász-Koburg góthai herceg, Adolf Schaumburg-lippeai fejedelem, Róbert württembergi herceg és Mária Immaculata wittenbergi hercegnő, Vilmos hohenzollerni sigmaringeni herceg, II. Ernő szász-altenburgi herceg, Günter Ernő schleswig-holsteini herceg, Dorotea hercegnő, Frigyes Waldeck pirmoniti herceg, Turntaxis herceg és hercegnő, Turntaxis Ferenc József örökös herceg, Wahid Eddin eiffendi török trónörökös, Bourbon osztrák estei — és Alfonzó Ferdinánd spanyol infans, Donna Mária des Loe Nieves infansnő, Gusztáv Adolf svéd trónörökös.

Bécsből jelentik: Tegnap este óta a királyi holtteste a Hofburg kápolnájában nyugszik díszes ravatalon. A ravatalt tömérdék koszoru borítja. Két pompás koszoru narancssárga szalagján Vilma és Emma hollandi királyné neve olvasható. A bajor királyi pár két koszorút küldött fehér-kék szalaggal. Koszorút tettek a ravatalra azonkívül: Lipót bajor herceg és felesége, György és Konrád bajor herceg, Seefried grófné és családja, Mária Josefa főhercegnő és Miksa főherceg, Mária Annaunziata főhercegnő, Windischgrätz Erzsébet hercegnő és férje. Koszorút küldött a bolgár kormány és a bolgár hadsereg, továbbá a Hanza-városok közül Hamburg és Bréma. Ott láthatók a reichsrath koszorúi, továbbá a Mária Terézia-rendé, Festetics Mária grófné, a hadban álló hadseregé, Fürstemberg hercegné, a külügy-

minisztériumé, a horvát országgyűlésé és a horvát báné. Hatalmas koszorút küldött Lipót Szalvátor főherceg és családja, valamint Zágráb városa is.

Károly király is koszorút küldött Ferenc József ravatalára. A koszoru babérlevelekből van fonva. A hosszú fehérvörös szalagon aranyhimzéssel a császári korona látható.

A győzelem feltétele.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Valami utmutatása van abban a Gondviselésnek, hogy a harcéri helyzetnek éppen a delelő pontjára esett az ötödik hadikölcson kibocsátása is. Mintha jó végzetünk összegeznék akarna háborúknak minden eddig való eredményét s ebben a ragyogó képben mutatná be nekünk, hogy imhol a nemzet példátlan áldozatkészségének a gyümölcse mindez s mintha figyelmeztetni akarna rá az országot, hogy amíg ez az áldozatkészség meg nem lankad, mozgósítsák bár ellenünk a poklok minden ördögét is, ellenségeinknek nem lesz módjuk, hogy fölibénk kerekedhessenek.

És áll ez a figyelmeztetés legfőképpen a hadikölcsonre. Istenkísértés volna, ha kisebbitenők vitéz csapataink érdemét a kivívott sikerekben. Az ő hősi halálmegvetésük híján régen összeroppantunk volna a tulerő rengeteg sulya alatt, mely reánk szakadt, hogy belénk fojtsa az életet. Viszont azonban egyenes megcsúfolása volna az igazságnak, ha nem ismerünk el, hogy a front mögött tanusított áldozatkészség, a hadikölcsonok sikere nélkül bátor hadaink minden erőfeszítése a legjobb esetben is csak féleredményre számíthatott volna.

Hogy mindazt elérhessük, amit elértünk, katonáink hősiességéhez kellett az is, hogy garast-garasra halmozva, a hadiszükségletek óriási mennyiségének előteremtésében soha egy pillanatra se álljon be fennakadás. Kellett, hogy a gazdagok százezresei mellé sorakozzanak a szegények veritékáztatta fillérei is. És kellett, hogy ahányszor hívott a haza, annyi-szor és egyre fokozódó erővel álljuk meg a próbát, itthon is csak úgy, mint szegény fiaink a lövészárkokban.

Ami az eddigi sikereknek egyik főfeltétele volt, az marad a feltétele a továbbiaknak is: a pénz. Amit csak nélkülözhetünk, még ha nehezen nélkülözhetnők is, újból föll kell ajánlanunk az államnak s a magunk filléreink kívül másoknak a meggyőződésével és lankadatlan serkentésével el kell követnünk még a lehetetlent is, csak hogy a végleges győzelem feltételét, az ötödik hadikölcson sikerét is a lehető legteljesebbé tegyük. Amit annyi áldozatnak az árán kivívtunk, Isten és magunk ellen volna véték, hogy mindazt most egy kudarc-cel kockáztassuk.

Az Aradi Első Takarékpénztárnál ma a következő jegyzések történtek: Limbeck Győző 20,000, Baltazár Dezső dr. 10,000, Kálvineum 10,000, Kulitay Elek 10,000, Fekete Gábor dr. 10,000, Bódi Bódog 8000, Bara Szabó Gábor 6000, Paksy Károly 5000, Tatár Imre 3000, Hoffenprád István és neje 8000, Török Sándor 3000, Habereger György 2200, U. Szabó Sándor 2000, Záray Odón 2000, Kiss Ferenc 1000, Schicsinger József 1000 korona. Mai jegyzés 98,200 korona, összes eddigi jegyzés 238,700 korona.

Az Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztárnál 199,400 koronát jegyeztek. A jegyzések eddigi végösszege 569,400 korona.

Az Aradmegyei Takarékpénztárnál ma összesen 165,000 korona jegyzés történt. Nagyobb összegeket jegyeztek: Rapos Pál 10,000, Farber Lajos 10,000, A. V. 20,000 korona.

Mackensen és Falkenhayn bekerítik az oláh sereget.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A sajtóhadiszállásról jelentik: Mackensen és Falkenhayn csapatainak előnyomulása következtében a szűk területen összehozott ellenséges haderő minden erőfeszítésükkel szabadulni igyekeznek a két szövetséges hadsereg koncentrikus nyomása alól, hogy lehetőleg még harcra képes állapotban érhessek el a Bukarest körül elhúzódó védelmi vonalat. Gyors előnyomulásunk azonban kétségteljesen teszi az ellenség törekvésének hiteletét.

A Times vezércikkben foglalkozik azokkal a vádakkal, amelyek szerint a nyugati front stratégiája idézte elő a romániai vereségeket. A Times szerint Románia helyzete nem valami jó és szükséges lett volna csapatokat küldeni segítségére. Mindenesetre itt is — írja az angol ujság — a stratégia és politika összeműködésének teljes hiánya okozta a bajokat, szóval ugyanaz a hiba, mint annak idején Szerbiában volt.

„Celamanceau” írja a lapjában: A központiak Szerbiát alig nyolc hét alatt verték le. Sarraillnak egy esztendőre volt szüksége monasztir visszafoglalására. Ha ilyen tempóban halad az entente offenzívája, úgy öt év alatt sem érheti el Nist.

Marcel Hutin írja az Echoban: Világosan látható, hogy Németország minden erőfeszítése Románia ellen irányul és ezért az oláhok, engedve a központi hatalmak nyomásának, már majdnem az egész Nyugat-Oláhsországot kiűrtették. Krajova bevételét, ami előrelátható volt, az Olt mellett levő Rimnik város elvesztése követte, úgy hogy az oláhok itt is délkelet felé vonulnak vissza.

Sajnos, eddig nincs értesülésünk arról, hogy mi van az első hadsereggel, amely Orsova közelében harcolt. Valószínű, hogy önként vonulnak vissza és feláldozzák Oláhországnak ezt a csücskét. Reméljük, hogy ez a visszavonuló sereg használhatatlanná teszi a filissu-orsovai vasúti vonalat.

A románok Krajova és Bukarest között a Dunával párhuzamosan vonuló völgyekben fogják felvenni a védelmet Mackensen a Dunán átkelt hadseregével szemben, míg a Krajovától keletre az Olton átkelt Falkenhayn-féle hadsereggel szemben egy északkeleti védővonalon igyekeznek az oláhok Bukarest katasztrófáját megakadályozni.

Örülség lenge azt hinni, hogy a központi hatalmak Szerbia sorsára juttathassák Romániát, bár meg kell vallanunk, hogy azok a viszonyok, amelyek a visszavonuló oláh hadseregben uralkodnak, nagyon hasonlítanak azokhoz, amelyek annak idején Szerbia katasztrófájára vezettek.

Természetesen kíváncsiak lett volna, hogy az oláhok tovább ellenálljanak az erdélyi határon, mivel azonban e baj már megesett, most mindent el kell követni Bukarest védelmére. Az oláh fővárost csakis az oroszok menthetik meg, akik azonban a közlekedési utak elégtelensége miatt csak lassan közelednek.

A milánói lapok írják: Az ellenség a macedóniai harcúton új erős csapatösszegeket vont össze; melyek azzal fenyegetnek, hogy Sarraill offenzíváját megállítják.

A Secolo jelenti: Az ellenség moldvai harcútona megmozdult. Az orosz hadvezetőség végre felismerte Románia helyzetének komolyságát és újabb segítőcsapatokat küldött Romániának.

Ki koronázza meg a királynét? (Evszázados viták eredménye.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A koronázási szertartásnak egyetlen aktyusa sem volt aany vita tárgya, mint a királyné megkoronázása. A magyar királyság első idejében a királynét Szent István koronájával koronázták, később azonban már csak a jobb vállát érintették a felkent királynénak, míg a tulajdonképeni koronázás a felséges asszony által ajándékozott koronával, legutóbb pedig a házi koronával történt. Azon vitatkozott évszázadokon át, hogy melyik püspök végezze ezt az aktust. A veszprémi püspökség Szent István feleségének, Gizellának megkoronázásából következteti ezt a jogát, mert azt a veszprémi püspök végezte. A századok folyamán ez a jog elhomályosult és az esztergomi érsekség magának követelte és gyakorolta is és pedig arra utalva, hogy az esztergomi érsek több ízben kente fel és koronázta meg a királynét.

Minthogy a veszprémi püspökök nem akartak lemondani jogaikról, a királyoknak és a pápáknak kellett igazságot tenniük. 1215-ben Róbert veszprémi püspök panaszt emelt Rómában János esztergomi érsek ellen, mert megsértette a püspök jogait és privilégiumait. Mind a két főpap Albano püspökének és István bíboros ítéletének vetette magát alá és 1216. április

11-én a következő megegyezésre jutottak: Ha a király és a királyné felkenése és koronázása egy időben történik, akkor az esztergomi érsek a királyt, a veszprémi püspök azonban a királynét koronázza és keni fel. Ha a királynét egyedül koronázzák, akkor az esztergomi érsek keni fel, a veszprémi püspök koronázza és csak akkor kenheti fel, ha nincs jelen az esztergomi primás. 1220-ban Róbert püspök kérésére III. Honorius pápa megerősítette ezt a megegyezést, amelyet azután hosszú ideig be is tartottak.

Albert király feleségének Erzsébet királynénak becsúgya nem elégedett meg azzal, hogy a veszprémi püspök koronázza meg. Trónörökösnek tartotta magát és ezt külsőleg azzal akarta kifejezésre juttatni, hogy ő a Szent István koronával és az esztergomi érsek által koronázandó meg. Rozgonyi Zsigmond veszprémi püspök azonban erősen kitartott jogai mellett és érvényesítette azokat. 1438. január 1-én Székesfehérvárott Albert királyt Palóczy György hercegprimás, a királynét Rozgonyi püspök koronázta meg, azonban a primás a püspök beleegyezésével egy okmányt állított ki, amelyben az 1216-ban történt megállapodásokat az esztergomi érsek jogait fentartotta.

Legutóbbára ebben a kérdésben I. Ferenc kabinetirodája előterjesztésére 1792. április 23-án történt döntés. Ez úgy hangzott, hogy a veszprémi püspök teszi a királyné fejére a házi

koronát. Szent István koronájával azonban az esztergomi érsek érinti a királyné jobb vállát és a felkenést is az érsek végzi. Azóta ilyen módon történt királynénk koronázása, legutóbb 1867. június 8-án Erzsébet királyné is.

Konstantin a „hazaáruló.”

(Az entente el akarja fogatni a görög királyt.)

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

A londoni lapok azt követelik, hogy most, miután az entente elismerte Venizelosz kormányát, lépjen fel a király ellen, mint *torradalmárral szemben. hazaárulás miatt indítsa meg elene a vizsgálatot és minden összekötést szakítson meg a kormánnyal.*

A Kölnische Zeitungnak jelentik Athénból: A követségek elutazása természetesen nem jelenti a központi hatalmak, Görögországgal való diplomáciai viszonyának megszakítását. Görögországnak az ententenak ezt a halhatatlanul erőszakos cselekedetét is, mint sok más korábbi, lemondással kell tőnie. Magától értetődik, hogy Görögországnak a központiak iránt érzett rokonérzése az újabb rendszabály következtében lényegesen erősbödött a sokat ígérő négyesszövetségnek Görögországhoz való jövődj viszonya tekintetében.

A Daily Telegraph jelenti Athénból: A venizelisták házat vörös krétával jelölték meg, úgy, hogy ezek nagy izgalomban voltak, mert attól tartottak, hogy új Bertalan-éj várakozik rájuk. Még rosszabb Venizelosz hiveinek helyzete Larisszában, ahol fegyveres tartalékosok vonultak fel az utcákra, és nemcsak a levegőbe lőttek, hanem a házak ablakaiba is. Egy vonatot, amelyen a larisszai hadtest fegyvereit szállították, a tartalékosok feltartóztatták, a fegyvereket elvitték és benyomultak a városba.

Athénból jelentik: Konstantin király kihallgatáson fogadta Fournet admirálist, aki ezután meglátogató több Venizelista párti kereskedőt s megígérte, hogy megvédelmezi őket. Hétfőn délután a tenger-nagy tanácskozott az athéni polgármesterrel.

Londonból jelentik: Az alsóházban felszólalók erősen követelték, hogy a kormány Venizeloszt ne csak, mint a tényleges görög kormány fejt, hanem mint szövetségest is ismerje el, és minden erejével támogassa. Cecil államtitkár tiltakozott az ellen, mintha Anglia vinné a görög kérdésben a vezető szerepet. A szövetségesek között — úgy mondotta — minden tekintetben példás egyetértés van. Venizelosz a görög király nevében kormányoz, de saját felelősségére intézi a kormányzatára bízott területek ügyeit. Az egyetlen jogszervi kormány a királyi kormánya, de Venizelosz kormánya a kezében tartja ama területeket, amelyre hatalma kiterjed. Anglia a görög kérdésben csupán a szövetségesek és Görögország érdekeit nézi, de sem antidinasztikus érzelmeket nem táplál, sem Venizelosz feláldozását nem akarja. Ismerik Görögország és ismerik Venizelosz érdemeit és az utóbbit sohasem áldozzák fel.

Angel István dr. ígérete.

(Miért nem jut el a liszt az üzletekbe?)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ma nyílt meg, a városháza volt anyakönyvi hivatalában, Arad város lisztihivatala. Angel István dr. főjegyző vezeti a még ideiglenes be rendezésű hivatalos helyiségben ezt az új intézményt, amelyről azt várjuk, hogy azt az ígéretet, amelyet a város lakossága a hatóság részéről kapott, be is váltja. Minden zugolódás és elégedetlenség nélkül alkalmazkodni óhaj tunk a hatóság minden intézkedéséhez és kö telességünknek tartjuk annak munkáját minden rendelkezésre álló eszközzel előbbre juttatni. Azonban a hatóságnak nem lehet más feladata, éjjelét és nappalát arra kell szentelnie, hogy most már zökkenő és nehézségek nélkül, min denki megkapja azt a lisztmennyiséget, a meennyi neki jár. Az Aradi Közlöny tudósi tója ma felkereste Angel dr. főjegyzőt új hiva talában. Nem azért, hogy már az első nap érdekes tudósítást írjunk ennek a legfontosabb városi szervnek a működéséről, amely a meg születés nehéz óráit éli, hanem, hogy megkér dezziük, hogy az első nap kevés tapasztalatai után van-e remény arra, hogy a kimondott nagy szót, amely oly magától értetődő és ter mészetes, be is tudja majd váltani.

— Be fogom váltani az ígéretet — mon dotta a főjegyző — és garantálom, hogy min denki kellő időben megkapja a neki járó lisztet ácsorgás, tolongás és egyéb kellemet lenség nélkül. Ennek két fő feltétele van. Az egyik, hogy én azt a lisztmennyiséget, ame lyet az Országos Közélelmészeti Hivatal Arad városának juttat, kellő időben megkapjam. Kintzig János főispán ur a maga részéről a legmesszebbmenő támogatásban részesít ben nünket és már ma Budapestre utazott, hogy Károlyi Lajos báróval tárgyaljon és biztosítsa, hogy a liszt idejében megérkezzen. Az Orszá gos Hivatalnak is be kell látnia, hogy mi, mi után csakis annak adunk lisztet, akinek éle skamrájában egy napra való lisztje sincs, az or szág gabonájával oly takarékosan bánunk, hogy a jövőben egy gramm sem juthat illetéktelen kezekbe. Ha tehát mi a magunk részéről egész erkölcsi reputációnkkal biztosítékot nyújtunk az országnak, hogy csakis annak adunk kenyeret, aki erre a kenyérre rá van szorulva és lesuj tunk arra, aki a mi lisztünkkel kalácsot akar sütni, akkor az országnak is fel kell ismernie kötelességét, meg kell tennie mindent, nehogy Arad akárcsak egy óráig is liszt nélkül ma radjon.

— A másik alapfeltétel az, hogy végre Arad város közönsége tudatára ébredjen annak, hogy a helyzet nagyon komoly és amennyire a hadvezér kötelessége a rendelkezésre álló erő kkel lelkiismerete szerint takarékoskodni, ugy nekünk ismerni kell, hogy a magunk élete szem pontjából, takarékoskodni kell az élelmiszere kkel. Mindenkit figyelmeztettem már ma és ezután is kérem a közönséget, hogy akinek van, akár egy napra való lisztje, akinek éle skamrájában bármilyen csekély mennyiségű lisztje is található, az ne jöjjön a lisztihiva talba liszt és kenyérjegyért, amíg az otthoni készletek tartanak, en addig senkinek liszt es kenyérjegyet nem adok.

A mai nap folyamán, a lisztihivatal műkö désének első napján, pár ezer ember fordult itt meg, minden fennakadás nélkül megkapta a maga törzslapjait, amelyeket ki kell tölte rnie és december 6-ig vissza kell hoznia. De már is igen sok olyan akad, aki törzslap nél küül volt kénytelen távozni, mert rátudtam bi zonyítani, hogy az éleliskamrájában meg van bizonyos ideig elegendő lisztje. Találkoztam olyan polgár is, aki őszintén bevallotta, hogy van lisztje, de mégis kért törzslapot, hogy kenyérjegyre jusson és kenyeret vásárolhas son. Felhaborodással utasítottam vissza és el küldtem a péküzletek elé, ahol azok az em berek tolonganak, akiknek az éleliskamrájuk üres és még egy szemernyi liszt sem található náluk.

Bizalommal várjuk tehát az új hivatal működését, amelyre valóban igen nagy szük ség van, mert mint a hozzánk érkező panaszos levelekből látjuk, a lisztelosztás mai rendszere, amely még december 15-ig életben marad, csak lassan, vagy talán soha sem tudná kiküszöbölni azokat a hibákat, amelyek miatt a közönség oly sokat gyöttrődött. Epen ma derült ki, hogy a liszt üzletekben azért nem jutott kellő idő ben áru, mert a lisztközponthoz érthetetlen módon szerint vették át az egyes malmokból a lisztet, ennek következtében három négy napos zökkenők állottak be.

Ma kaptunk egy panaszos levelet, amely nek írja azt mondja, hogy csütörtök óta a családja liszt nélkül maradt, mert sehosem tud ták lisztet vásárolni. Utána jártunk a dolog nak miután tudtuk, hogy a Haditermék az aradi malmokból a városnak rendelkezésére bo csátotta a lisztet, hogy meggyőződjünk ennek a hihetetlen helyzetnek az okáról. Megtudtuk, hogy a lisztközponthoz, amelynek ez alkalommal a Sas malomból kellett volna a lisztet elho zatnia, nem ezt tette, hanem a Sertéshizlalda malmában rendelkezésére álló lisztet hívta le, de nem tudta behozatni, mert nem állott ren delkezésére vasúti waggon. Míg ezt meg kapta, eltelt három nap és ezért nem volt a városi üzletekben liszt.

Ennek nem szabad előfordulnia, mert — mint a panaszos levél írója nekünk elmondja — ha nincs liszt, akkor a nép hozzá szokik az alkoholhoz. Keresete van és abban a hi szemben él, hogy a pálinka pótolja a kenyeret, naponta négy-öt koronát iszik el. Ezzel a ko moly problémával mindenkinek kell foglal koznia és azt minden oldalról meg kell vilá gítani. Melyreható szociális és egészségügyi következményei vannak tehát a lisztellátás he lyes, vagy helytelen rendszerének és ezért min den kérdésnél fontosabb, hogy a célnak me gfelelő rendszer, úgy a hatóság, mint a közönség részéről, nagy ügyhöz méltó lelkiismeretességgel menjen át a praktikus élethez.

Arad gyásza.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Megdicsőült I-só Ferenc József o császári és apostoli királyi felség emlékezetére f. hó 30-án, csütörtökön, délelőtt 10 órakor a római katolikus templomban gyászistentiszteletet tar tunk, amelyre Arad sz. kir. város és Aradvármegye összes köz- és ma gánhivatalok tisztviselőit, az iskolák tanárait, tanítóit, valamennyi egyesü let és társulat tagjait és Arad szab. kir. város közönségét tisztelettel meg hívom. Arad, 1916. november hó 28-án. Varjassy Lajos polgármester.

A református templomban megdicsőült királyunk temetése napján és órájában a ke rületi elnökség megállapítása szerint délután három órakor az egyház gyászistentiszteletet tart, melyre az állami, katonai, megyei és vá rosi hatóságokat ez uton hívja meg a lelkeszi hivatal. A tanuló ifjuság részére reggel fél ki lenc órakor tartunk istentiszteletet. A presby térium a délutáni istentiszteletet megelőzőleg a gyász kifejezése végett gyűlést tart. Reformá tus lelkeszi hivatal.

Az aradi ág. hitv. ev. templomban f. hó 30-án délelőtt 8 órakor a tanuló ifjuság ré szére f. évi december 3-án d. e. 10 órakor a rendes isteni tisztelet idején Ofelsége I. Fe renc József király halála alkalmából gyászis teni tisztelet tartatik, amely utóbbihoz az egy ház tagjai, a hatóságok és testületek ezután hívattak meg.

Az aradi kereskedelmi testület ma délután Nyáry Vilmos elnöklété alatt választmányi ülést tartott, amelyet az elhunyt király emlé kének szentelt. Nyáry elnök magas szárnya lása beszéddel emlékezett meg az elhunyt nagy király soha el nem múló érdemeiről. Ja vaslatára a választmány elhatározta, hogy a király halhatatlan érdemeit jegyzőkönyvben örökíti meg. Elhatározta a választmány azt is, hogy az aradi kereskedők között minden befolyását érvényesíteni fogja, hogy I. Ferenc József temetési szertartásának ideje alatt az összes aradi üzletek zárva maradjanak.

Az aradi kereskedelmi és iparkamara el nöksége azzal a kérelemmel fordul az aradi kereskedelmi és ipari cégekhez, hogy elhunyt királyunk temetési szertartásának ideje alatt üzleteikben és műhelyeikben függeszszék fel a munkát és ezzel is adózzanak a nagy király szent emlékezetének.

Olasz szocialisták

békeakciója.

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Az Avanti értesülése szerint az olasz szocialisták a kamarában be nyújtandó békejavaslatukat megküldötték az összes hadviselő entente ál lamok parlamentjének.

A Secolo a szocialisták lépését rossz tró fának minősíti. Tudhatnák, — mondja a lap — hogy a központi hatalmak nem mondanak le hódítási terveikről és a nemzetiségeket sem tisztelik annyira, hogy Isztriát és Trientet Itá liának adják. A Corriere de la Sera ellenben azt írja, hogy nem bizonyos, hogy a kormány nyomban letárgyalatja a szocialisták javasla tát, vagy hat hónapra elnapolják annak letár gyalását. A kamara első ülésén Carcano pénzü gyminiszter történelmi jelentőségű pénzügyi beszámolót fog tartani.

A francia kamara szocialistái a titkos ülést megelőzőleg tanácsko zásra ülnek össze, hogy az olasz szocialisták békejavaslatával foglal kozzanak. Ebben a kérdésben a ka marában Briand miniszterelnökhöz kérdést fognak intézni.

A Kölnische Zeitung jelenti Was hingtól: A béke kiküzdésére irányuló liga évi értekezletén, amely a hét vé gén megy végbe Newyorkban, fel fog ják olvasni a német birodalmi kan cellár beszédét, amelyet szó szerinti szövegében meghozattak Berlinből. Azt hiszik, hogy ez a beszéd lesz az alapja a békéről szóló tanácskozá soknak. Berden kanadai miniszter elnök is részt vesz a konferencián. Az a beszéd, amelyet Berden tegnap a newyorki ügyvédi klubban tartott, meglehetősen aggasztó kilátásokat nyújt. A miniszterelnök azt mondta, hogy a világ itéletének ama remé nyeken kell felépülnie, amelyek egy világbiróság létesítésére irányulnak, amely mögött a világ hadereje áll arra készen, hogy egy bűnös nem zetet féken tartson. Berden gyalázó ki fakadása amerikai földön Amerikával barátságos viszonyban álló nemzet ellen, itt sok megbotránkozó nyilat kozatot vont maga után. Nem kisebb mértékben, mint Berden ama szavai, amelyekkel az angol tengeri uralmat dicsőítette, éppen most, amikor Was hington annyi panaszt volt kénytelen tenni az angol erőszakoskodás miatt.

Börtönre ítélték Berlin legelőkelőbb ügyvédjét.

(Koburg hercegnő jogtanácsosa zsarolt.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Szokatlanul érdekes zsarolási pert tárgyalt a napokban a berlini törvényszék, amelyről hasábkon emlékeznek meg a német főváros lapjai s amely Berlin előkelő köreiből általános feltűnést keltett. A vádlott ugyanis, nem kisebb ember, mint Ivers Ferenc dr., a német főváros legtekintélyesebb ügyvédeknek egyike, igazságügyi tanácsos, ki kliensei közé számíthatta a berlini pénzarisztokrácia kiválóságain kívül a Hohenau grófot és Koburg hercegnőt is.

A történet egy szép őszi napon kezdődik.

Ivers dr. hivatalos ügyben Wannsee-ben volt s ügyét elvégezve a főváros környékének a kies üdülőhelyén uzsonnázott. A „Zum goldenen Löwe“ feliratu vendéglőben megismerkedett M. Mártha nevű eberswaldi uriaszónnyal, kivel csakhamar élénk beszélgetést kezdett. Ivers dr. nem fiatalember már s az urihölgy is túl van már az asszonyok legszebb korán, melyről egykor Balsac irt áradozva, de úgy látszik a szép, sugaras őszi alkony kellemes érzéseket fakasztott szíveikben. Legalább erre enged következtetni, hogy a vasúti állomáshoz már egy kocsiában mentek ki s egy szakaszban tettek meg az utat Wannsee-től Berlinig.

Utközben aztán megnyílt M. Márta asszony szíve és elpanaszolta utitársának minden bánatát.

— A férjem nem hozzám való — mondotta; durva és nem eléggé művelt. Szereti az alkoholt s ilyenkor brutális. Mindezt azonban az asszonyok mártíromságával elszenvedném, de férjem — *sulyos erkölcsi botlásokat követett el*, amelyek miatt válni akarok tőle.

— Helyes, asszonyom, mondotta Ivers dr., segítségére leszek ebben az ügyben. Férje családja, amint öntől értesültem, szerfölött vagyonos s így majd megfelelő összeget fizettünk önnek velük. De nemcsak azért teszem, hanem higgye meg, sokkal inkább azért, mert rövid együttlétünk után oly őszintén vonzódok önhöz...

E beszélgetés után Berlinben ugyyszólván nap-nap után találkoztak. Amint a tárgyaláson az elnök megjegyezte: a látogatások korántsem olyanok voltak, mint aminőket ügyvédek tesznek klienseikhez.

Egy napon Ivers dr. egy szokatlanul brutális levelet irt M. Márta asszony férjének édes anyjához:

— Asszonyom! Oly dolgot tudtam meg fiáról, hogy e pillanatban megmentése, vagy megsemmisítése teljesen tőlem függ. Egy válsági pörirat beadása, mely fiának botlásait leleplezi, annak erkölcsi halálát fogja előidézni. Nem fogom tűrni, hogy ezt a dolgot eltussolják s épen azért — ha csak békés egyezség létre nem jön a való felek között — a pör iratait nemcsak az eberswaldi, hanem a prenklaui és a berlini törvényszékeknek is be fogom nyújtani. Az ön fia most *katona*: tagja a tisztikarnak: legyen meggyőződve arról, hogy e tárgyalás után a német tisztikar fiát ki fogja dobni kebeléből.

Mindez nem történik meg, ha békés egyezség jön létre. Ennek feltétele azonban az, hogy ön tizet kezéhez 120.000 márkát,

amelyből 80.000 márka M. Mártha asszonyt illeti.

tisztelettel

Ivers Ferenc dr.

igazságügyi tanácsos.

E levél alapján került a nagytekintélyű berlini ügyvéd a vádlottak padjára s e levél alapján emelt zsarolás miatt vádat ellene az ügyészség.

A vádlott védekezése szegényes és szegényes volt:

— A zsarolás vétségét nem követtem el, ugymond, mert e — bevallom — csunya levelet beteges állapotban irtam. Ez időben nehéz szemfájdalmaim voltak, borzasztó kinokat szenvedtem s menedéket a morhiumban és az alkoholban kerestem.

Az ügyészség nem fogadta el a védekezést:

— A vádlott rutul akarja megkerülni az igazságot, replikázott az ügyész. Enyhébb festékekkel torzítja el magát, hogy a legfeketébb festéktől tisztára mossa. Ez azonban nem fog sikerülni neki, mert adatok vannak birtokomban, hogy a vádlottnak a levél írásakor legalább 100.000 korona adóssága volt s fűtől-fűtől kölcsönöket kért, hogy a tartozást egyensúlyban tarthassa. Tudomásunk van arról, hogy Hohenau gróftól és Koburg hercegnőtől egyenkint 25.000 márkát kért kölcsön, amelyekkel később nem számolt el.

A tanúkihallgatások során több tanu vallotta, hogy a vádlott cselekedeteiben sok olyan momentumot találtak, melyek arra engednek következtetni, hogy Ivers dr. szellemileg megzavarodott egyén, legalább is többször ilyen benyomást keltett. Megerősítette azt az eberswaldi lelkész, Barthel Péter is, akit a vádlott csak nemrég keresett fel s ez ügyben való közbenjárásra felkért, de oly zavaros módon, hogy ő egész megrettent tőle.

A bíróság azonban nem adott helyett a tanu vallomásoknak, illetőleg nem vette azokat figyelembe s a zsarolást bebizonyítóknak tekintvén, a megtévelyedett ügyvédi tekintélyt egy és fél évi bűntetéssel sújtotta.

TORVÉNYKEZÉS.

§ A házi tolvaj. Az aradi királyi törvényszék mai tárgyalásán egy előkelő eleganciával öltözött fiatalember ült a vádlottak padján. A fiatalember ifjabb Lisinszki Lajos huszonkét éves aradi asztalos segéd volt s lopás miatt került a bíróság elé. A bűnös az aradi Vasipar Részvénytársaság műhelyében volt alkalmazva és Gedeon Jánost, a társaság igazgatóját lopta meg. Gedeon igazgató ugyanis Lisinszkiék szomszédságában lakott és két hónappal ezelőtt arra a felfedezésre jutott, hogy valaki állandóan fosztogatja pénztárcáját. Kutatott, nyomozott lakásának rejtélyes látogatója után, a tárcából minden nap hiányzott egy-két tiz koronás, de a tolvaj nem került elő. Ekkor történt, hogy egy reggel Gedeon pár percre elhagyta szobáját, mikor visszatért a fiatal Lisinszkit találta ott. Az asztalos segéd rettenetesen zavarban volt s hamarjában nem tudott egyebet mondani, mint azt, hogy vizért jött a szobába. Gedeon előtt gyanus volt a fiatalember, aki rövid faggatás után el is mondta, hogy hónapokon keresztül ő volt tárcájának fosztogatója. Az ipartelep igazgatója azonban

nem jelentette fel a könnyelmű fiút, hanem elismervényt íratott vele alá, hogy a lopott pénzt részletekben vissza fogja fizetni. Lisinszki azonban elhanyagolta a kötelességét s Gedeon ekkor megtette ellene a feljelentést. Bittó József táblabíró tanácsa tárgyalta ma ezt az ügyet s Gyene Zoltán királyi ügyész vádbeszéde után a bíróság a tolvaj asztalos segédet három hónapi fogházra ítélte.

Aransarkantus vitézek felavatása.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Mint már az Aradi Közlöny többször megírta, a magyar király koronázása alkalmával, miután a Mátyás templomban az ország hercegprimása és helyettes nádora fejére tette Szent István koronáját, kíséretével átvonul a helyőrségi templomba és ott ősi szokás szerint lovaggá ütés által aransarkantus vitézeket avat fel. Minthogy ez a lovaggáütés összefüggésben áll a koronázási ünnepséggel, az aransarkantus vitézek száma megvan határozva és ha valaki meghal közülük, akkor nem egészül ki sorait, hanem csak a legközelebbi koronázáskor az új király avatja fel az újakat. Megdicsőült Ferenc József király 1865. június 8-án a következő előkelőségeket avatta aransarkantus vitézekké:

Zsadányi Almássy Vincét, altorjai Apor Géza báró kamarást, losonci Bánffy György bárót, Eszterházy András grófot, Friedecky Timót országgyűlési képviselőt, Huszár Agostont, Hardos Kálmán országgyűlési képviselőt, Latinovics Albin kamarást, Lazanszky Sándor gróf kamarást, Mednyánszky Dénes báró kamarást és kamarai grófot, kellemessy Melczér István valóságos belső titkos tanácsost és királyi személynököket, szentmiklósi Nákó Kálmán gróf kamarást, Németh János földbirtokost, Nyáry Jenő báró kamarást, Pejacsevics Gábor gróf kamarást, revisnyei Reviczky Sándor udvari titkárt, Semsey Lajos kamarást, Szapáry Lajos kamarást, Szapáry István gróf kamarást, szitányi Sztányi Bernát országgyűlési képviselőt, Teleky Sándor grófot, Torkos László miniszteri titkárt, voskay és kiskovalóci Vietorisz János országgyűlési képviselőt, Voinich Jakab földbirtokost.

A király, miután megérkezett a koronázó templomból, a Szent János templomba elfoglalta a trónszéket. Közvetlen mellette, jobbkézről a hercegprimás, balról a kalocsai érsek, a főudvarmester, a főlovászmester és a főkamarás állottak. Körülötte pedig, a trón lépcsőin és a dobogón a testőrség, főhadsegédek és az ország zászlós urai, az országbíró, a miniszterelnök, a magyar királyi hírnök és a tárnokmester, a templom padjaiban az érsekek, püspökök, a főhercegek és tábornokok. Középen állottak az aransarkantus vitézekké ütendő urak. A templom hajójában elvonuló két pad sorban, balról az első két padban a magyar kormány, jobbról az első öt padban a nagykeresztény vitézek foglaltak helyet. Majláth György országbíró egyenkint, betűrendben olvasta fel a felavatandók neveit, az illető előlépett, meghajolt a király előtt, letérdelt a trón lépcsőjére s a király Szent István kardjával háromszor illette a vitéz batvállat.

Ujabb időben az aransarkantus vitézzé avatandókat a miniszterelnök hozza javaslatba a királynak. A rendvitézek külön lovagrendet nem alkotnak, sem rendjeik, sem szabályaik nincsenek. Számuk igen különböző volt. Harmadik Károlynál hat, Mária Tereziánál negyvennégy, ötödik Ferdinándnál huszonhét, a legutolsó koronázásnál pedig huszonhárom. Hajdan a csizmán aransarkantus viseltek, valaminek a kalpagon a forgó alatt szintén kis aransarkantus.

Koronázási hitlevél.

(Biztosítja a király az ország alkotmányát.)

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Budapestről telefonálja tudósítók: Tisza István gróf miniszterelnök a koronázási ünnepségek megállapításáról szombaton ellenzéki pártvezérekkel, vasárnap pedig Csernoch János hercegprímással tárgyalt. Az ünnepségek méretéről véglegesen Károly király dönt, aki elé azonban a miniszterelnök csak az elhunyt nagy király temetése után járul a koronázásra való előterjesztéseivel. A koronázást megelőző közjogi aktusok azonban nagyrészt már folyamatban vannak. Az országgyűlés feladata, hogy megszerkessze a hitlevelet és ez a jövő hét szerdáján tartandó ülésből kiküldendő regnikoláris bizottság hatáskörébe tartozik, amely már december 7-én, azaz csütörtökön hozzájárult munkájához. Az általuk elkészített javaslat az országgyűlés elé kerül, amely azt letárgyalja és elfogadás után a képviselőház és főrendiház együttes küldöttsége közli a királlyal a hitlevél szövegét, aki a miniszterelnök útján hozza az országgyűlés tudomására, hogy a hitlevelet elfogadta.

Az új király koronázási hitlevele az 1867-iki hitlevél alapján készül. Ezért szükségesnek tartottuk, hogy néhai Ferenc József király által elfogadott eme nagyfontosságú és törvénybe iktatott hitlevelet szósz szerint megismertessük.

1867 évi II. törvények.

Az Ő királyi Felsége által szerencsés felavattatása és megkoronáztatása előtt az ország részére kiadott királyi hitlevél és koronáztatásakor letett királyi eskü az ország törvényei közé iktattatnak, melynek tartalma következő:

Koronázási hitlevél.

Mi I. Ferenc József stb. Isten kedvező kegyelméből ausztriai császár, magyar, cseh, dalmát, horvát, tót országok apostoli királya stb. adjuk emlékeztetül jelen hitlevelünk rendében: hogy miután dicsőségesen uralkodott Felséges I. Ferdinánd ur ausztriai Császár, Magyarországnak e néven ötödik királya, ami mélyen tisztelt és szeretett nagybátyánk még 1848-ik évi december 2-ikán Ohnützen kelt lemondó levelénél fogva mind az ausztriai császári koronáról, mind pedig az uralkodása alatt állott többi országok koronáiról ünnepélyesen lemondott; miután továbbá Felséges császári királyi főherceg, Ferenc Károly ur, a Mi mélyen tisztelt és buzgón szeretett édesatyánk, akit az örökösödés rendje szerint a trónöröklés illetett volna, erről lett lemondását ugyanazon alkalommal hasonló ünnepélyességgel nyilvánította: az 1723-ik évi I. és II. tc. által megállapított örökösödési rend szerint Ránk, mint törvényesen jogosult örököse szállott Magyarországnak és társországaiban a királyi trónöröklés. Mi tetleg át is vettük az uralkodást, közbejött súlyos akadályok miatt azonban az 1791. évi III. tc. által kijelölt határidő alatt, mint Magyarország és társországaiban királya Magunkat meg nem koronázathattuk. Később 1861-ik évben megkoronáztatásunk végett összehívtuk az országgyűlést, Felséges Ferdinánd ur császárnak és királynak, mélyen tisztelt nagybátyánk és Felséges császári és királyi főherceg Ferenc Károly urnak fiui tisz-

telettel szeretett édes Atyánknak említett lemondási okiratait az országgyűlés elé terjesztettük, megkoronáztatásunk azonban a felforgó viszonyok és nehézségeknél fogva ekkor sem teljesülhetett.

Ujabbán összehívtuk tehát 1865-ik évi december 10-ik napjára Pest szabad királyi városunkban a jelen országgyűlést királyi felavatásunk és koronáztatásunk végett és ezen országgyűlést saját legmagasabb Személyünkben mi magunk nyitottuk meg és vezértük folytonosan. Hosszabb tanácskozások után Isten kegyelméből végre sikerült atyai szívünk öröme az alkotmány visszaállítása által elhárítani azon nehézségeket, amelyek miatt királyi felavatásunk és koronáztatásunk eddig elhaladt.

Azon aggodalmakat pedig, melyeket az 1861-iki országgyűlés felséges császári és királyi V. Ferdinánd király ur, mélyen tisztelt és szeretett nagybátyánk és fenséges császári királyi főherceg Ferenc Károly ur fiui tisztelettel szeretett édes Atyánk lemondása okirataira nézve ismételt felirataiban elénk terjesztett, eloszlatott felelős miniszteriumunknak a jelen országgyűlés színe előtt nevünkben tett nyilatkozata, melyben legmagasabb jóváhagyásunkat kijelentvén arra nézve, hogy az említett lemondások forma hiányaiból az ország törvényes önállására s függetlenségére nézve káros következtetések ne vonathassanak és a trónlemondás ténye a jövőre Magyarország külön megemlézése és értesítése mellett és alkotmányos hozzájárulásával történjék, — s e részben az ország jogainak biztosítására ünnepélyes megkoronáztatásunk után azonnal külön törvény alkottassék.

Az ország főrendei és képviselői tehát tekintetbe véve a hazai törvények rendeltét, azok értelmében Minket mint Magyarország és társországa trónjának és kormányának törvényes és valóságos örökösét mentül előbb megkoronáztatni óhajtván, jobbagyi hódolattal járultak elénk s alázattal kértek, hogy Mi az ország sarkalatos törvényei szerint mindenestre még szerencsés megkoronáztatásunk előtt kiadandó koronázási hitlevelünkben az ország jogai biztosítására az alább írt cikkeket s minden azokban foglaltakat kegyelmesen elfogadni királyi hatalmunkkal helybenhagyni, megerősíteni s mind Magunk kegyelmesen megtartani, mind mások által is megtartatni méltóztatnánk. Mely cikkek tartalma a következő:

1. §.

Szentül és sértetlenül megtartandjuk s királyi hatalmunkkal mások által is meg fogjuk tartatni az 1723-ik évi 1. és 2. törvényekben megállapított királyi trónöröklést; — az 1791-ik évi 3. törvények értelmében teljesítendő koronázást; Magyarország s társországa jogait, alkotmányát, törvényes függetlenségét, szabadságát és területi épségét szentül és szigorúan megtartandjuk s királyi hatalmunkkal mások által is megtartatjuk Magyarország és társországa törvényesen fennálló szabadságait, kiváltságait, törvényszerű szokásait és az eddig országgyűlésileg alkotott s dicső Elődeink, Magyarország koronázott királyai által szentesített, valamint ezután országgyűlésileg alkotandó s Általunk, mint koronázott magyar király által szentesítendő törvényeit; minden pontjaikban, cikkeikben és záradékaikban úgy, mint ezeknek értelme és gyakorlata a király

és országgyűlés közös megegyezésével fog megállapítani; kivéve mindazonáltal dicsőült II. András 1222-ik évi törvényének azon megszüntetett záradékát, amely így kezdődik: Quod si vero, Nos, ezen szavakig: „in perpetuum facultatem“. Mindezek biztosítására szolgál az azon királyi Eskünk is, melyet jelen királyi levelünk tartalmára dicső Elődünk I. Ferdinánd koronázási esküje szövegének alapján koronáztatásunk alkalmával le fogunk tenni.

2. §.

Az ország szent koronáját az ország lakosainak régi törvényes szokása s a hazai törvények szerint az országban fogjuk mindenkor tartatni s a kebelükből valláskülönbségre való tekintet nélkül választott és megbízott világi személyek által őriztetni.

3. §.

Magyarország és társországaik mindazon részeit és tartozmányait, amelyek már visszaszereltettek s azokat, amelyek Isten segédmeével ezután fognak visszaszereltetni, koronázási eskünk értelmében is, a nevezett országhoz és társországaikhoz visszakapcsolandjuk.

4. §.

Abban az esetben, melyet Isten kegyelmessége távoztasson, — ha az ausztriai főhercegek mindkét nemének magvaszakadása, elsőben is: a dicső emlékeztetű ősatyánk VI-ik, illetőleg III-ik Károly; utána dicsőült I. József; végre dicsőült I. Lipót császárok és magyar királyok ágyékaiból leszármazó örökösök kihaltával bekövetkeznék, — a királyválasztás és koronázás előjoga az 1723-ik évi 1. és 2. t. c. rendelete szerint is visszaszáll Magyarországra és társországaikra s ezen országoknál régi szokásaik szerint az sértetlenül megmarad hajdani érvényében és állapotában.

5. §.

Amint fentebb az 1. pontban foglaltatik, valahányszor jövendőben ilyen koronázás Magyarországnak országgyűlésileg teljesítendő: Örökseink és Utódaink, a koronázandó örökös királyok kötelesek lesznek mindannyiszor ezen hitlevélbeli biztosítások elfogadását előrebocsátani és arra az esküt letenni.

Mi tehát az országgyűlés főbbi kérését kegyelmesen fogadván, atyai szívünk kegyes hajlamánál fogva a fönnt beiktatott összes cikkeket s mindazt, ami azokban foglaltatik, egyenkint és összesen helyeseknek s Előttünk kedveseknek valljuk s azokhoz kegyelmes megegyezésünkkel hozzájárulunk; igérvén és királyi szavunkkal biztosítván Magyarországot és társországaikat, hogy mindezen előrebocsátottakat Magunk is megtartandjuk és bármely rendű s állásu alattvalóinkkal is megtartatjuk, — amint azokat jelen hitlevelünkkel elfogadjuk, helybenhagyjuk és megerősítjük.

A minek hitelére és bizonyosságára jelen levelet saját kezünkkel aláírtuk és királyi pecsétünk ráfüggesztésével megerősítettük. — Kelt Magyarországnak fővárosában Budán, Szentivánhó 6-án Urunk 1867. évében. — Ferenc József, s. k. Gr. Andrássy Gyula, s. k. (P. H.)

Tisztelettel kérjük

ezeket a t. tábori előfizetőinket, akiknek a tábori postaszámuk megváltozik, hogy egyidejűleg a régi tábori postaszámukat is írják meg, mert ellenkező esetben a lap pontos küldésében fennakadás állhat be.

HIREK LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefon
jelentés.

Vilmos császárt a német trónörökös képviseli a temetésen.

Bécsből jelentik: Vilmos császár ma délelőtt tizenegy órakor ide érkezett. A temetésen a császár nem vesz részt és elhatározta, hogy a német trónörökös, a verduni csapatok fővezérét fogja megbízni azzal, hogy a temetésen őt képviselje. A német császár mai látogatásáról egészen tegnapig senki sem tudott a lakosság csak a ma reggeli előkészületekből látta, hogy valami készül és midőn ma délelőtt tizenegy órakor a császár különvonata befutott az északi pályaudvarra, az állomáson csupán Karoly király, főhadsegéde Lobkovitz herceg és szánységédje Spanik ezredes jelentek meg fogadtatására. A király porosz huszár egyenruhát viselt, mellén a fekete sasrend nagykeresztjével, a fején fehér tollas huszársapka volt. A német császár osztrák-magyar tábornoki egyenruhát viselt. A vonatból gyorsan kiszállt, az uralkodók kétszer megcsókolták egymást, ezután automobilon a Hofburgba mentek, a lakosság mindenütt nagy ovációval kísérte az automobilt. Déli egy órakor déjeuner volt a Burgban, amelyen a német császáron és a királyi páron kívül csak az uralkodóház tagjai vettek részt. Este hat órakor dinér volt. Fél egy órakor a császár megjelent Ferenc József koporsójánál, amelynél babérkoszorút helyezett. A délután fogadta Conrad báró tábornagy vezérkari főnököt, aki a főhadiszállásról utazott Bécsbe és Karoly királynál is kihallgatáson jelent meg. Este kilenc óra harminc perckor Vilmos császár elutazott Bécsből.

Bécsből jelentik: A király ma délután újból megjelent a Hofburg templomában és negyedórát időzött a király koporsójánál.

Hadifogoly is köthet házasságot.

- A törvénytelen gyermek védelme. —
- Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Budapestről telefonálja tudósítónk: A hivatalos lap holnapi számában az igazságügyminiszter több körrendelete jelenik meg. Az első körrendelet az eltartásra jogosult családtagok és a házasságon kívül született gyermekek fokozottabb magánjogi védelméről szól. A rendelet a gyermek eltartási ügyekre sürgősségi eljárást létesít és felhatalmazza a bírót, hogy a tartási kötelezettséget a pör eldőlte előtt is kimondja. Sőt a házasságon kívül teherbe esett nők részére is kiutalhatja a bíróság a szüléssel járó költségeket.

A második rendelet a katonai szolgálatot teljesítők, vagy pedig ezekkel egy megítélés alá esők házasságát megkönnyíti. Ezek bármely anyakönyvvezetőnél hirdetés és diszpenzáció nélkül nősülhetnek bevonulásuk előtt is.

A harmadik rendelet arról intézkedik, hogy a hadifoglyok, internáltak és tuszok esetről-esetre adott miniszteri engedéllyel meghatalmazott képviselőjük útján házasságot köthetnek. Végül a negyedik rendelet a meghatalmazottak útján kötött házasságok anyakönyvvezetéséről tartalmaz rendelkezéseket.

Arad Erdélyért.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Abból az alkalomból, hogy Kintzig János főispán széleskörű mozgalmat indított az oláh betörések által elpusztított erdélyi falvak felépítésére, Khuen-Héderváry Károly gróf az Országos Bizottság Elnöke a következő meleg hangú levelet intézte a főispánhoz:

Igen tisztelt Barátom! Örömmel vettem tudomásul, hogy a böles kormányzatodra bízott Arad szabad királyi város közönsége, mint minden nemes és hazafias akciót, úgy az Erdély ujrafelépítésére irányuló munkát is szokott lelkes áldozatkészségével karolja fel. — A már előtt jelentékeny eredményt, melyről szíves utólagos beleegyezéssel feltételezve — megemlékeztem vasárnapi kommunikékmban, fogad igen tisztelt Barátom, és tolmácsold min azoknak, akik adományaikkal hozzájárultak és ezentúl hozzájárulnak hontalanná vált erdélyi véreink feldűlt üzhelyeinek ujrafelépítéséhez, legmelegebb köszönetemet. Igaz nagyrabecsüléssel vagyok őszinte hived: Khuen-Héderváry Károly.

A gyűjtéshez a melynek összege eddig 33000 koronára emelkedett, ujabban a következők járultak hozzá:

Gróf Károlyi Gyuláné: 3000, Minorita-rendház: 1000, Jótékonycélu színelőadás jövedelmének 50 % a „Gyurkovics Leányok” nevű ház felépítésére 518, Nemes Géza 300, Löfler Jakab 100, Szalay Antal 100, Özv. Róth Bernátné 100, Aradi Ipar és Népbank tisztviselőinek adománya Nagy Lajos m. á. v. felügyelő koszorujának megváltása címén 80, Ambrus Gyula Lajos 50, Adler Hugó 50, Tisch Mór és neje 50, Mánya Démetér — hősi halált halt Aurél nevű fia emlékére 50, Morgenstein Gyula — Nagy Lajos koszorujának megváltása címén 10 korona.

— Kitüntetés. A király Kabdebó György dr. Aradvárosi tisztiorvosának, ezredorvosnak, aki a mozgósítás óta a harc téren szolgálatot teljesít, az ellenség előtt tansított vitéz és önfeláldozó magatartásáért a Ferenc József rend lovagkeresztjét adományozta a vitézségi érem szalagján.

— Péter szerb király megőrült. Mal-móból jelentik: Odesszából jelentik: Péter szerb király már csak névleg uralkodik, a valóságban Sándor trónörökös kormányoz, mivel Péter elmeje elborult.

— Barth Lajos az aradi Vörös Kereszt szolgálatában. A kulturpalota kistermében ma délután mutatta be előkelő közönség jelenlétében Barth Lajos világhírű autogramm gyűjteményét. A háboru alatt számos új, értékes névvel gyarapodott a könyv, melynek méretei immár akkorára nőttek, hogy Barth nem képes többé egyedül hordozni a mesés kincset érő gyűjteményt. Gyönyörű, új rajzok és festmények ékítik a „World”-ot és megtaláljuk már benne világhírű hadvezéreink aláírását is. A jelenlevők igaz elragadtatással szemlélték a csodálatos szépségű és páratlan érdekességű gyűjteményt. Barth Lajos nemes nagylelkűséggel a Vörös Kereszt javára lemondott a befolyt jövedelemlről és így tekintélyes összeget juttatott az előadás a jótékony célnak. Előkelő nagy közönség hallgatta a mester szellemes előadását és magyarázatát, melyekkel a gyűjtemény keletkezéséről és minden egyes részletének történetét megismertette.

— A Times hazug szenzációja. Londonból jelentik: A Times jelenti, hogy Károly király nemcsak Ausztria császára és Magyarország királya lesz, hanem egy új királyság uralkodójává is megkoronázzák, amely királyság Horvát- és Szlavonországot, valamint Dalmáciát fogja magában foglalni.

— Elvehető a háztartások listája is. A hivatalos lap mai száma nagyonfontosságú rendeletet közöl. A rendelet értelmében a kormány felhatalmazást adott az Országos Közélelmezési Hivatalnak, hogy a közszükségleti élelmiszerek hatósági igénybevételét (rekvirálást) tekintet nélkül az eddig kiadott miniszteri rendeletekre, elrendelésekre mindazon terményekre, amelyek ipari vállalatoknál, így különösen malmoknál, vagy kereskedőknél, továbbá a magánháztartásokban, stb. találhatók. A Közélelmezési Hivatal arra is kapott felhatalmazást, hogy e rekquirálások szempontjából az érvényben lévő rendeletektől eltérőleg állapíthassa meg a házi és gazdasági szükségletre visszatartandó, valamint az egyesek által fogyasztandó mennyiséget. A Közélelmezési Hivatal a felhatalmazás alapján rekquirált mennyiségekért a maximális árt fogja megteríteni. Az Országos Közélelmezési Hivatal e rekquirálások tekintetében a törvényhatóság első tisztviselőjét, vagy e célra kiküldött hatósági megbízottat felhatalmazza mindazokkal a jogokkal, amelyek a felhatalmazás alapján őt megilletik. A ki a Közélelmezési Hivatal ilyen irányú rendelkezéseinek nem tesz eleget, vagy azokat kiátszja, megszegi, fogházzal büntethető. A rendelet kiterjed Horvátországra is és érvénye a mai napon kezdődik.

— Mihály püspök rejtélyes halála. Stockholmi távirat alapján megírjuk, hogy az Och-rana ügynökei Moszkvában nyílt utcán meg-támadtak és halálra verték Mihály görögkeleti püspököt. Most Stockholmból újabb részleteket közölnek a Russkoje Slovo híradása alapján a merényletről. A püspököt november 2-án éjjel találták meg Moszkva egyik utcáján eszméletlenül. A katalin kórházba szállították, ahol helyhiány miatt a folyosón fektették le. Ott is halt meg hatnapos szenvedés után. Mihály püspök zsidó családból származott, de ortodox hiten nevelkedett föl. Kitűnő teológiai író hírében állott. Az 1905-ik forradalmi esztendőben a papság keresztény-nacionalista áramlatához csatlakozott. Később egy északporoszországi kolostorba száműzték. Ott áttért a régi hitre s 1909-ben Kanadába ment püspöknek. Csakhamar visszatért azonban Oroszországba, ahol nagy tekintélynek örvendett. A legegyszerűbb néppel való sűrű érintkezése miatt rendőrségi felügyelet alatt állott. A püspök mindössze 44 éves volt. A megindított nyomozásnak eddig még semmi eredménye.

— Nincs már szoba a budapesti szállodákban. Az új király koronázására, e ritkán ismétlődő örök emlékeztető napra, óriási sokaság vonul fel a magyar fővárosba. A pompa és a ragyogás, amely előtti majd az utcákat, el fogja kápráztatni a szemeket. A hadsereg fényes katonatiszti küldöttségein kívül a főúri világ teljes számmal és pazar pompában jelenik meg, de megjelenik a magyar nép is a maga egyszerűségében, de érdeklődő és meleg szívvel. A felvidék havas hegyei közül, a Dunántul nyájas vidékéről ép egy elmennek Ósbudavárának erre a csodás fényességű napjára, mint a nagy magyar alföld tiszta lelki lakói, kik nem kíváncsiságból özönlenek fel most a fővárosba, hanem azért, hogy jelenlétükkel megtiszteljék a legelső magyar embert: a királyt. Ma már Budapesten egyáltalán nem lehet lakást kapni, a szállodák minden egyes szobáját horribilis áron foglalták le, vagy spekulálnak velük. Aradi uri emberek, kik most fordultak meg Budapesten, beszélik, hogy december hóra aranyért se kaphatnak lakást, s kilátás sincs arra, hogy ezek az állampotok javuljanak.

LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefon jelentés.

Megkezdődik Bukarest ostroma.

Stockholm. A bukaresti rendőrfőnök és Berthelot francia tábornok a bukaresti lakossághoz a következő felhívást intézték:

„Minden házesoportban a katonai parancsnokság katonai bejelentő hivatalt nyit meg, ahol minden 16 éven felüli férfi lakosnak személyesen meg kell jelennie okmányával felszerelve. A katonai bejelentő hivatal dönt azután a felett, hogy az illető lakos mennyi ideig maradhat még a fővárosban. A lakosság legnagyobb részét, különösen asszonyokat és gyermekeket, öt napon belül államköltségen eltávolítják Bukarest várának környékéről. A fővárostól nem messzire szállítják őket, miután Jassy és Galac felé a vonatok rettentő túlszűköltsége miatt nem mehetnek. Az összes visszamaradt személyeket katonai és egészségügyi célokra használják fel. November 29-ikétől kezdve a város egész lakosságának élelmiszerrel való ellátását a hadvezetőség veszi át. Mindenki, kereskedők és magánosok egyaránt, kötelesek rögtön átadni meglévő élelmiszerkészletüket, a legkisebb mennyiséget is és az élelmiszerek a hadsereg birtokába mennek át. A hadvezetőség bizonyos rendszer szerint naponként kiosztja azután az élelmet a lakosság között. A ki élelmiszerkészletének bejelentését elmulasztja, szigorú büntetésben részesül, azonkívül elveszti minden jogát a további ellátásra.”

Kopenhága. Az *Echo de Paris* szerint kétségtelen, hogy közvetlenül Bukarest előtt nagy csata készül és az oláhok teljes visszavonulását csak az akadályozhatná meg, ha nagy orosz csapatok sietnének segítségükre.

Genf. A párisi sajtó részleteket közöl az entente csapatoknak Monastirnál tegnap történt vereségéről és azt állapítja meg, hogy a támadások megállítására az olasz csapatok magatartásának tudható be.

— **A száguldó autó áldozatai.** Ma délután valamivel két óra előtt a Boczkó-utca sarkán automobil baleset történt. Egy sebesültszállító automobil, valószínűleg meg nem engedett gyorsasággal haladt keresztül az Asztalos Sándor-utca, a Boczkó-utca irányában. A Boczkó-utca elején egy asztalos tanonc kizökösít húzott az út közepén és az automobil olyan gyorsan haladt a gyerek felé, hogy ez, mikor figyelmeztették a közeledő veszélyre, már nem tudott kitérni előle. A gépkocsi sofförje nyomban fékezett, az automobil azonban nem lehetett megállítani és hogy a gyereket a kocsival kikerülje, gyorsan baloldalra kanyarodott és így a gyalogjáróra szaladt. Ez által négy ember került halálos veszedelembé, mert a gépkocsi és a fal között szorultak össze és sehogyssem tudtak menekülni az automobil elől, mely mind a négyet erősen a falhoz szorította. Nikora Anna kisteleki napszámos és Argyelán Miklós zsigmondházi közműves a baleset következtében súlyosabban megsérült, míg két leány csak kisebb zúzódásokat szenvedett. A súlyosabban sebesülteket az automobil vezetője föltette kocsijára és nyomban kiszállította a megyei kórházba. Az esetről jelentést tettek a rendőrségnek, honnan Hoffmann Győző ügyeletes rendőrhadnagy ment ki a baleset helyére. Az eset szemtanúinak előadása alapján megállapítható lesz, hogy az automobil vezetője teletölts-e a balesetért.

— **Jenő főherceg tábornagy a katonához.** A sajtóhadiszállásról jelentik: Jenő főherceg tábornagy a következő parancsot bocsátott ki: „Katonák! Vitézségeteknek és kitartásotoknak, amellyel a legsúlyosabb viszonyok között, bevált vezéreitek parancsnoksága alatt, ismételtén visszavertétek az ősi ellenséget, köszönhetem a legmagasabb kegy megnyilvánulását. Meg vagyok győződve, hogy ilyen csapatokkal minden tulerővel szemben megtarthatom helyemet a győzelmes befejezésig. Kelt a táborban, november 24-én. Jenő tábornagy.”

— **Mindenki keresse fel Fischer Simon** Nagyáruházát a Szabadság-téren. Trikók, harisnyák, férfi ingek, kalapok nagy választékban, gyermek-kocsik gyári raktáron. 5628

— **Három korona egy kiló burgonya.** Ma délelőtt a rendőri büntetőbírószágon előállították Albecker Katalin ujaradi leányt, aki az aradi piacon a maximális ár túllépésével szinte hihetetlenül magas áron burgonyát kínált eladásra. Két-három darab kis burgonyából álló rakást husz fillérért akart eladni, úgy, hogy kilónként három-négy koronájával adta volna a burgonyát. Grumáz László dr. rendőrkapitány, a rendőrbüntetőbírószág vezetője a leányt két napi elzárásra és 10 korona pénzbírságra ítélte.

— **Az aradi körületi munkásbiztosító pénztár** ezúton közli, hogy Kronstein Vilmos pénztári orvos körzetébe tartozott Akác-u., Aranykéz-u., Boeska-y-tér., Butond-u., Darányi-u., Deák Ferenc-u., Fácán-u., Forray-u., Fürj-u., Határ-u., Hasszinger-u., Kálmán-u., Kinizsi-u., Kismolnár-u., Lajos-u., Maros partsor, Mocsár-u., Péter-u., Rövid-u., Rákóczi-u., Süveg-tér, Szalmapapirgyár, Szarvas-u. Szent Pál-u., Szent Péter-tér, Trombita-u., Virág-u., Zrínyi-utcában lakó pénztári tagok 1916. december 1-től dr. Magyar Sámuel pénztári orvos (1. Lujza-u. 2.) kezelése alá tartoznak.

— **Nem kell több pilóta tanuló.** Annak idején közöltük a feltételeket, amelyek mellett a még nem hadköteles korban levő ifjak a repülőgép előkészítő iskolákba felvétetnek. Most az illetékes katonai hatóság útján arról értesülünk, hogy az eddigi fölösen nagyszámu pályázókból a létszám teljesen betelvé a folyó 916—17. évi folyamra további felvételek már nem eszközöltek. A jövő 917—18. évi iskolai évre való feltételeket tárgyaló értesítés jövő év május havában fog közzé tétetni.

— **Erdélyi előfizetőinkhez.** Tisztelettel kérjük azokat az erdélyi előfizetőinket, akik otthonukba visszatértek, tudassák e körülményt a kiadóhivatallal, hogy a lapot folytatólag küldhessük b. címükre.

IRODALOM ES MŰVESZET.

* **A színelőadások megkezdése.** Felsőbb rendelet folytán az országos gyász miatt elrendelt tíz napi szünet után, szombaton, december 2-án ismét megkezdődnek az előadások a kö-

vetkező műsorral: Szombaton délután fél négykor ifjúsági és népies előadás az Iglói diákok, Farkas Imre dr. poétikus diákoperettje. Este 8 órakor rendes helyárrakkal, C. bérlet 54. szám. Három a kis lány, sláger operett. Médiike szerepében Horváth Mici. Vasárnap délután fél négykor a szezon legsikerültebb operettje, a Mágus Miska van műsoron, a főszerepekben Rontai Boriska, Horváth Mici, Győző, Barics, Polgár stb. Este 8 órakor a Névtelen asszony, szenzációs színmű. A bérlet 55. szám. Ezen alkalommal értesítjük a m. t. közönséget, hogy az összes előre váltott jegyek ugyanazokhoz a darabokhoz érvényesíthetnek, a mennyiben ugyanezek a darabok voltak műsorra tűzve a múlt szombat és vasárnapra, így tehát a november 25. és 26. dátummal lebélyegzett jegyek december 2. és 3-án érvényesek.

* **Kölosónkönyvtár.** Ujdonságok Kerpelnél.

Aradon lefoglalták

Szombathely sertéseit.

(Érdekes rekvirálási esetek.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Jelentettük néhány héttel ezelőtt, hogy Aradon és a vármegyében is megkezdődött a sertéskészletek összeírása és ahol szükségessé vált, a lefoglalást is elrendelték. Mint értesülünk, a sertések rekvirálásának igen szép eredménye van és ez az eredmény megalapítja azt a hiedelmét, mintha Magyarország sertésállományában aggasztó apadás mutatkoznék. Az aradmegyei tapasztalatok azt mutatják, hogy a magyarországi sertés álladék még ma is, amikor pedig tengeri hiányról panaszkodunk, csaknem eléri a békeidőbeli állományt. A rekvirálást a minisztérium sertésátvételi bizottságának harmadik és tizenharmadik számú vidéki képviselője végzi, amely nem egyéb, mint az aradmegyei gazdasági egyesület szervezetéből az illetékes minisztériumok bizalmi férfiával kiegészítve. Ennek a szervnek működése Aradon és Aradmegyén kívül kiterjed a csanádmegyei, battonyai és mezőkovácsbázai járásokra is. Információink szerint a néhány héttel ezelőtt megkezdett sertésrekvirálás kétezer hizott sertést eredményezett eddig. A bizottság működése rendkívül érdekes. Először nem mint rekvirálók lépnek fel, hanem egyszerű vásárlók gyanánt és csak ha az eladó vonakodik a hadsereg számára eladni hizott jószágjait, akkor élnek rekvirálási jogukkal. Az egész körzetben ügynököket utaztat, akik mint magánvásárlók lépnek fel és maximális áron igyekeznek megvenni a felesleges sertésállományt. Ha az eladó célzásokat tesz, hogy csak a törvényes áron felül akarja átengedni jószágjait, akkor a rekvirálás következik.

Azokban a kisgazdaságokban, ahol kellő mennyiségű tengeri van, a bizottság megengedi, hogy esetleg négynél több sertést is hízaljanak, azonban csakis közfogyasztási célokra szabad eladni, vagyis a sertés nem képezheti a szabad kereskedelem tárgyát. A bizottság mihelyt megvásárolta a sertéseket, azonnal kifizeti az árát és nyomban elszállíttatja. A követő sertések néhány napon belül levágásra kerülnek, mert a hadseregnek szüksége van a zsírra.

Az itt működő kirendeltségnek az a megfigyelése, hogy az egész körzetben Elek községe és környékén van a legtöbb és a legkitünőbb sertés. Ott iparszerűleg üzik a sertéshizlalást és már eddig több mint egymillió korona értékű prima jószágot vettek át a hadsereg számára. Csanádmegyében is elég szép eredményt értek el. Itt azonban nem iparszerű sertéshizlalás folyik, hanem jobban a paraszt

gazdaságokban hiszlik a disznókat. Ezen a vidéken öt-hat darabonként vásárolja össze a kirendeltség az állatokat és azután a gyűjtőtelepről vagononként küldi el rendeltetési helyére. A több ezer holdas birtokokon természetesen nagyobb számú sertés mennyiséget hagynak, mert az ilyen nagy gazdaságban sokkal jelentősebb a szükséglet, mint a kis és törpe birtokokon. Arad város területén is több száz darab sertést foglaltak le. Rendkívül figyelemreméltó jelenségre bukkant a bizottság. Arad egyik telepén igen sok sertés úgy szerepelt, mint Szombathely város tulajdona, amelyet Szombathely lakosságának élelmézésére szántak. Megállapítást nyert azonban, hogy Szombathely tulajdona gyanánt az ország különböző vidékein igen nagy mennyiségű sertés állományokat találtak és így ezek a sertések akár ötszörösen is fedezték volna Szombathely szükségletét. Minden jel arra mutat, hogy Szombathelyen valami titkos társaság Ausztriába szállítja a sertéseket a város vezetőségének tudtán kívül. Természetesen e megfigyelés következtében az Aradon talált és állítólag Szombathely tulajdonában volt sertéseket lefoglalták. Egy aradmegyei nagybérlő és országgyűlési képviselő több száz darab sertés állományát is elrekvirálta a bizottság, annak ellenére, hogy a nagybérlő kijelentése szerint ő már ezt az állományt másnak eladta és így az új tulajdonost a lefoglalással sérelem érné. Ilyen esetekben a bizottság a lefoglalásról táviratilag értesíti a földmivelésügyi minisztérium negyedik ügyosztályát, amely végső fokon dönt a lefoglalás tekintetében és esetleg fel is oldja a rekvirált tételeket. A bizottság általában a rendkívül óvatosan és körültekintő módon végzi nehéz feladatát, ügyelve arra, nehogy magánfelek jogos érdekeit megsértse.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— A Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság igazgatósága közölni teszi, hogy vegyes hajójáratát Budapest—Erdősi—Szigetújfalú között a folyó évre akként szünteti meg, hogy az utolsó menet lefelé f. évi november hó 28-án, felfelé pedig november hó 29-én lesz.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Aradon, 1916. november 29-én szerdán:
Országos gyász miatt a színház zárva van.

A szerkesztésért felel:

Rudnyánszky Endre távollétében:
Stauber József.

ARADI KÖZLÖNY

1916. évi december hó 1-től új előfizetést nyitunk az Aradi Közlöny-re.

Előfizetési árak:

Helyben:

Egész évre	28 K. — fill.
Fél évre	14 " — "
Negyed évre	7 " — "
Egy hóra	2 " 40 "

Vidéken:

Egész évre	32 K. — fill.
Fél évre	16 " — "
Negyed évre	8 " — "
Egy hóra	2 " 80 "

Tessék mutatványszámot kérni.

NYILTÉR.

(Az ezen rovat alatt közölttekért nem vállalunk felelősséget.)

Garantált eredeti házi

Szapant

16 koronáért kilónként szállít, pénz előzetes beküldése ellenében
Gonda Nándor, Déva.

Gerson Nándor

rövidáru nagykereskedő Arad, Szt.-István-utca 1/a. szám.

Ajánl a legolcsóbb napi árakban rövidáru, galanterie, írószerek, papíráru, gyertya és olpókrémek. Csakis személyesen tett előjegyzéseket

f. hó 28-tól december 2-ig
elieged naponta reggel 8-tól, este 6-ig.

Kifutó fu felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

29521—1916.

Hirdetmény.

A m. kir. honvédelmi minisztérium 22190/Ein. 20/—1916 szám alatt adott rendelete szerint az épületek fedésére felhasználható vörösrézanyagot (résztetők, más vörösrézből készült alkatrészek, egymint kupolák, tetőparkányok, díszítések, tető lefolyó csatornák) továbbá a villámhárítók vörösrézanyagát, amennyiben ez az anyag a törvényhatóságok, községek, testületek, valamint magánosok tulajdonát képezi, a jelen §. utolsó bekezdésében említett kivétellel, a jelen rendelettel hadicélokra igénybevétnak jelentette ki.

Az igénybevétel kiterjed azokra a vörösrézből készült alkatrészekre és villámhárítókra is, amelyek nem vörösrézzel fedett épületekben vannak. Az igénybevétele vörösrézanyagot másként, mint a jelen §. harmadik bekezdésében meghatározott módon nem elidegeníteni, sem feloldozni nem szabad, de annak az ingatlanhoz együtt való elidegenítése korlátozás alá nem esik.

Az igénybevétele vörösrézanyagot, tulajdonosa a jelen rendelet kihirdetésétől számított négy héten belül, szabad megegyezés alapján a terület szerint illetékes katonai parancsnokságnak eladhatja.

Az állam és egyházak tulajdonában lévő épületek vörösrézanyagára vonatkozólag külön intézkedés történik.

Az 1. §-ban meghatározott igénybevétel alól, fontos okok fennforgása esetén, a m. kir. kereskedelemügyi miniszter felmentést adhat, aki, amennyiben a vonatkozó kérelem az épület különös művészeti vagy történelmi becsével indokoltatván, határozatát a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterrel, Horvát-Szlavonországok területére nézve pedig Horvát-Szlavon-Dalmáciaországok bánjával egyetértéssel hozza meg.

Ha az igénybevétele vörösrézanyag átadása, valamint a katonai igazgatás által fizetendő térítés tekintetében a tulajdonos és a katonai igazgatás között az 1. §-ban meghatározott időn belül megegyezés nem jön létre, a vörösrézanyagot a katonai igazgatás cseréli ki.

A kicserélési munkálatok megkezdése előtt a vörösrézanyag értéke és a kicserélési munkálatok költségei az 1912. évi LXVIII. t. c. 24. §-a értelmében megbecsültetnek, amely eljárásról a tulajdonos vagy meghatalmazottját meg kell hívni.

Abban az esetben, ha a kicserélést, akár az igénybevétel végrehajtásának folyamán, akár az igénybevétele végrehajtása után, a katonai igazgatás jogánatosítja, a katonai igazgatás megfelelő új fedésről, vagy kicserélésről tartozik gondoskodni, a fedési és kicserélési munkálatokat az épületek megreghő állapotának fenntartására való lehető legnagyobb figyelemmel tartozik végrehajtani és az ezekkel a munkálatokkal az épületen okozott mindennemű kártartozik kártérítéssel tartozik.

Aki a jelen rendelettel hadicélokra igénybevétele vörösrézanyagot a jelen rendelet ellenére elidegeníti, vagy feloldozza, az, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kintagást követ el és két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntetőbírósnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik. Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ottani jogszabályok szerint erre hivatott hatóságok járnak el.

Ezen rendelet kihirdetésének napján lép életbe.

Arad, 1916. évi november hó 20.

A városi tanács.

SIROLIN "Roche"

mellettségek, számarhurut, asztma, influenza ellen.

Ki használjon sirolint?

1. Mindenki, aki húzamosabb idő óta szenved köhögésben. Mert jobb betegségeket elhárítani, mint gyógyítani.
2. Azok, kik krónikus légcsőhurutban szenvednek, sirolint használnak.
3. Asztmában szenvedők, kiknek betegsége sirolin használata jelentékenyen csökkenti.
4. Skrofulózisban szenvedő gyermekek, kiknek általános közérzetét a sirolin előnyösen befolyásolja.

Megható minden ügy
szertárházban 4 Koron

Villamos szerelőket

azonnali belépésre
K E R E S
a hódmezővásárhelyi villamtelep. Ajánlatok fizetési igények megjelölése mellett említett telephez küldendők.

823—1916. g. sz.

Árlejtési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a vásártéren levő utnak a védőtőltestől a vásárlás bejárójáig terjedő 780 m. méternyi résznek kövezése iránt folyó év december hó 4-én d. e. 10 órakor árlejtést tart.

Kiküldtást ár 5000 korona.

Bánatpénzül leteendő a kiküldtásti ár 5%-a készpénzben, vagy elfogadható értékpapirokban.

Az árlejtésen csak írásbeli ajánlatokkal lehet résztvenni.

Az írásbeli ajánlatok lezárta az árlejtés megkezdése előtt nyújtandók be a csak akkor vétetnek figyelembe, ha szokhoz a bánatpénznek letételeit igazoló nyugta mellékelve van s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árlejtési és műszaki feltételek a gazdasági tanácsnok úrnál az árlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági széke 1916. évi nov. hó 20-án tartott üléséből.

A gazdasági széke.

8617—916.

Hirdetmény

a házbérjövdelem bevallása tárgyában.

A házbéradó az 1917. évre való érvénnyel kivetendő lévén, az ezen kivetés alapjául szolgáló házbérvallomási iverk benyújtására a m. kir. pénzügyminiszterium 1916. évi 107800. sz. alatt kiadott rendeletével az 1916. évi november hónap 2-től 30-ig terjedő időt tűzte ki.

A házbérjövdelem bevallására kötelezve van:

a) a tényleges birtokos, illetőleg vagyonszösség esetén az összes tényleges birtokosok;
b) a házközösségnél annak feje;
c) nem özjogu, valamint jogi személyeknél a törvényes képviselő.
Felhívtnak tenát a vallomáadásra kötelezettek, hogy a házbérvallomási iverk pontosan és a valóágnak megfelelő hűséggel töltsék ki s azt a városi adóhivatalnál november hó 2-ikától kezdve legkésőbb november hó 30-ig nyújták be.

A bevallás tárgya: a házak évi nyers bérjövdeleme. Nyers jövdelemnek tekintendő együttvéve mindaz, amit a bérlet tárgy használatá fejében a bevallás időpontjában ellenértékül fizet.

Aki vallomását a kitűzött határidőben be nem adja, abban az esetben szigorúan büntetettik.

Tájékoztatásul szolgáljon végül, hogy a vallomáadásra kötelezett a bevallás kötelezettsége alól nem menti fel az a körálmény, hogy a vallomási iver részére hivatalból kézbesítve nem lett. Ha a vallomáadásra kötelezett a vallomási iver kiállítani nem tudná, vagy hadbavonulása folytán ezt nem tehetné, a községi vagy városi közegek (jegyzők, városi adóhivatalok) kötelesek a vallomási iver kiállításánál hivatalból díjtalanul segédkezni, illetőleg a tollba mondott vallomás alapján a vallomási iver a fél nevében kitölteni s ennek megtörténtét hivatalból igazolni. Ugyanezt az eljárást kell követni abban az esetben, ha a bérlet a vallomási iver szabályszerűen kiállítják, de a hadbavonult vallomáadásra kötelezett fél azt alá nem írhatja. A segédkezésnek megtagadása — a közadók kezeléséről szóló 1909. évi XI. t.-c. 102. §-a (1913: 50.000. sz. hiv. összeállítás 197. §. d) pontja) értelmében — minden egyes esetben 5—50 K-ig terjedhető bírsággal büntethető.

Kelt Arad, 1916. évi október hó 19-én.

Arad sz. kir. város adóhivatala.

20961—1916. k. h.

Hirdetmény.

A korpá és a takarmányozási célokra szolgáló egyéb ipari termékek és hulladékok forgalomba hozata tárgyában kelt 2780—1916. M. E. számú kormányrendeletet, a következőkben tesszem közhírré:

Korpát, kölestakarmánylisztet, köleshéjat, olajpogácsát, cukorszörpöt, (melasse-t) szárított répaszeletet, valamint szárított moslék és törkölytélket sem magukban, sem állati táplálkozásra alkalmas más anyagokkal keverve, vagy takarmányozásra alkalmas módon feldolgozva másként, mint a miniszterium 2966—1915. M. E. számú rendelete alapján (l. a Budapesti Közlönynek 1915. évi augusztus hó 10. napján megjelent 184. számában) alakított korpaközpont közvetítésével forgalomba hozni nem szabad.

A majomvállat annak, aki a 2117—1916. M. E. sz. rendelet (l. a Budapesti Közlönynek 1916. évi július hó 1. napján megjelent 148. számában) 7. §-ában megszabott örleési tanusítvány alapján kizárólag saját házi és gazdasági szükségletére öröltet, az ezen örleésből származó korpát kiszolgáltatni, ha pedig azt az öröltető átvenni nem kívánja, a Korpaközpont utján forgalomba hozni köteles.

Az ezen §. alapján átvett korpát az átvető csak saját állatának takarmányozására használhatja fel, s ha társai okból ily célra fel nem használhatná, azt szintén csak a Korpaközpont közvetítésével adhatja el.

Az 1. §-ban felsorolt ipari termékekért és hulladékokért követelhető legmagasabb ár rendes minőség mellett mm-ént (100 kg.) tisztaságra a következőkben állapittatik meg:

Az ipari termékek vagy hulladékok métermézsánskénti legma-

gasabb árai: Korpá K 20. Köles takarmányliszt K 36. Köles héj K 16. Képcapogácsa K 30. Vadrepceapogácsa K 30. Napraforgómag pogácsa K 40. Gomborkamag pogácsa K 40. Tökmag-pogácsa K 45. Lenmag-pogácsa K 40. Kendermag-pogácsa K 20. Keményítőgyári szárított tengeri-moslék K 32. Keményítőgyári szárított burgonya-moslék K 19. Szárított sörörköly K 28.

Ezeket a legmagasabb árakat, melyek magukba foglalják a rakodóállomáshoz való szállításhoz és a berakásnak költségét is, csak nélkül, készpénzfizetés mellett történt berakás esetére kell érteni s ezek az árak egyaránt vonatkoznak úgy beltöldei mint külföldi származású nyers anyagok feldolgozásánál előálló termékekre és hulladékokra.

A jelen rendelet életbelépésével hatályukat veszítik a miniszteriumnak a korpá forgalomba bocsátásának szabályozásáról 2966—1915. M. E. szám alatt és a takarmányozási célokra szolgáló ipari termékekért és hulladékokért követelhető legmagasabb ár megállapításáról és ezen cikkek előállításának, azaz forgalombahozásának és szállításának szabályozásáról 4135—1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletet, (l. az utóbbit a Budapesti Közlönynek 1915. évi november hó 18. napján megjelent 267. számában, kivéve a 2960—1915. M. E. számú rendeletnek 8. és 7. §-ában, valamint a 4133—1915. M. E. számú rendeletnek 1. §-ában foglalt, a Korpaközpont megalakítására vonatkozó rendelkezéseket, amelyek azzal egészítették ki, hogy amennyiben a Korpaközpontba az említett §-okban megállapított létszámon felül több tagnak kiküldése válnék szükségessé, ez iránt a földmívelésügyi miniszter a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértéssel intézkedik.

Green, főkapitány.

Magyar gyógyborok

Kitünő minőségű hegyaljai fehér
édes borral készítve.

Vasas chinabor. Elsőrangú minőségű, vérképes gyógybor, vérszegények, lábadozók, sápkóros gyermekek részére kiváló erősítő szer. Benne a chinin- és vas nagy gyógyereje kiválóan érvényesül. Kis palack ára: 2 korona 80 fillér. Nagy palack ára: 4 korona.

Condurongó bor. Kiváló gyomorerősítő szer, linom fűszeres ízű, szorogító, a gyomorra és belekre jótékony hatást gyakorló gyógybor. Gyomorbeteg részére és ott, ahol a condurongó kéreg javulva van. Egy palack ára: 3 korona.

Pepsin bor. Egyesíti a pepazint és a sósav jó tulajdonságait és kiválóan alkalmas a most nehezen beszerezhető Acidei pepazin helyettesítésére. Gyenge emésztésnél igen ajánlható. Egy palack ára: 3 kor. 60 fillér.

Kapható a készítőnél:

134

Rozsnyay Mátyás gyógy-szertárában Arad, Szabadság-tér.

Fagydaganganatok

elmulasztásra,
fagyviharok-
ség biztos meg-

szüntetésére legjobb szer a

FRIGIN.

Ára ecsettel és utasítással 1 korona.

Legfájdalmasabb tyukszemétől

is 3 nap alatt minden ki megszabadul

a Hajós-féle ANAGALLIN használata által. — Kezelése igen egyszerű, nem piszkít, nem ragadós. A beszerezésnél vigyázni kell az ANAGALLIN szóra.

Ára-használati utasítással együtt 1 korona.

Poloskák

kürtására a legsikeresebben és teljesen csak a „Phenol-sav”-val eszközölhető. A butorokat nem rontja, még a petéit is kúrtja. Ára 1 üvegnek 1 korona.

Legjobb fekete hajfestő

a „Melogen”. Egy pár perc alatt bármely haját, vagy bajuszt a legszebb

allandó fekete színné lehet festeni anélkül, hogy a színt le lehetne mosni.

Ára 3 korona 40 fillér.

A fenti szerek kaphatók a készítőnél

Hajós Árpád

gyógyszer-tárában

ARAD, Andrassy-tér 22. sz.

Alapított 1886. évben az Aradmegyei Kórház számára.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerint számítjuk.
Minden szó hirdetési ára 8 fillér. Vastagabb betűkkel 16 fillér.
A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.
A legkisebb hirdetés ára 1 korona.
Az apróhirdetéseket előre kell fizetni.
Hirdetéseket délután 1/2 óráig vehetünk fel.
A kiadóhivatal megtartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Oktatás.

Korcsk. szakoktatás.
(Felnőttek részére.) Könyvelés. Gépirás. Gyorralrás. Levelezés és számtan. Mérés-kelt tandíj. Díjtalan állásközvetítés. Volt főkönyvelő vezetés. alatti. December 4 én új négy havi tanfolyam veszi kezdetét. Beiratkozások Lázár Vilmos-u. 2. 6109

Ingatlan.

Egy széplekésű
sarokház, nagy telekkel, bármilyen üzleti célra megfelelő. eladó. Bővebbet a kiadóhivatalban. 6127

Alkalmazást keres.

Tisztességes
árva leány, házi teendőket járta, magános arnó mellé ajánlkozik. Cím a kiadóhivatalban. 6001

Magyar-német
gyors- és gépirónő, hosszabb irodai gyakorlattal, állást keres. Bővebbet a kiadóhivatalban. 6114

Házvezetőnőnek
ajánlkozik fiatal, intelligens asszony urhoz vagy urnőhöz. A háztartás minden ágában, varrásban járta. Esetleg vidékre is megy. Zsukóné, Nagyvárad-ut 9. ajtó 12. 6119

Hadmester
25 éves divatru segéd detail tiszteben alkalmazást keres. Török Károly, Sajtény (Csanád). 6122

Intelligentes
Mädchen, die nähen und frisieren kann, sucht Stelle als Kammerfrau. Spricht deutsch und ungarisch. Adresse in die Administration. 6120

23 éves nő
háztartónőnek ajánlkozik idősebb férthez, vidékre is. Cím a kiadóhivatalban. 6126

Egy fiatal asszony
négy éves gyermekével, főzőnőnek ajánlkozik, esetleg vidékre is. Cím Atzél Péter-utca 3. 6101

Alkalmazást nyer.

Egy ügyes bejárónő
a délelőtti órákra kerestetik. Szabadság-ter 18. II. em. 6118

Deutsches Fräulein
wird aufgenommen zu zwei erwachsenen Kindern, die auch in der Haushaltung mitarbeiten. Schwartz, Forraygasse 3. (Schuhwarengeschäft). 6117

Szakkönyv
ki éves fő bizonyítványokkal rendelkezik, mi használat december 1-én alkalmazást nyer. Cím a kiadóhivatalban. 2000

Nyomdász-tanulóknak
kerestetik két fő, kik a 14. évet betöltötték és legalább 6 osztályt végeztek. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Gyógyászat.

Az Arszel
aranyér-kupokat mindenben pótolják a Haamorhoidai-kupok, azonos összetételű főytan hatásuk is teljesen azonos, ára 3 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár Arad.

Vétel és eladás.

Egy darab
9 hónapos angol kan sertés, tenyésztési célra, eladó. Cím a kiadóhivatalban. 6124

Megvételre
vagy bérbe keresek félfenékű hordókat 3 akótól feljebb. Bővebbet a kiadóhivatalban. 6113

Dissimagyar
színes, magas terméte, bleber szőrmével, ékszerrel, eladó. Cím a kiadóhivatalban. 6115

Egy smokking-öltöny,
egy dunna eladó. Erzsébet királyné-körut 18. I. em. 6126

Könyvek
és egész könyvtárakat vesz Deak Béla könyvkereskedés és antikváriuma Arad, Forray-utca. 6071

Eladó
női télikabát és rökagarnitúra. Cím a kiadóhivatalban. 6104

Tábori dobozok,
levelező-lapok, levelek és papíráruk nagyban és kicsinyben jutányos áron kaphatók Pichler Sándor papírkereskedésében és könyvnyomdájában Arad, Szabadság-ter 1. Telefon 308. 601

Különféle.

Helacit.
A legártalmatlanabb arcszíptő és finomító. Izzadó, fényes, zsíros, atkás (mitesszerek) arcot naponta ahányszor szükséges, gyapotr-antóttit foyadékkal megtöröljük. Az arc rögtön csodás szép lesz, mintha valami mesés lehelet finomsága harmattal volna borozva. Az atkák pár nap alatt elmúlnak. Ára 1 korona. Dr. Földes és Hehs piperezappan és vegyszeti gyára Aradon. Tűz mellett ne használjuk. 12

Hizlalt elefrendű sertéshus kimerése.

Tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, hogy Arad sz. kir. város közönsége tulajdonát képezett 220 drb. hizlalt sertések levágatását megkezdtem.

A sertések hús, Aufich Lajos-utca 16. számú hentesüzletében lesznek kimerve. Tekintve, hogy hetenként 25—30 drb. hizlalt sertés kerül levágás alá, állandóan friss hús áll a n. é. közönség rendelkezésére.

Szíves pártfogást kér
Simandán György,
5771 hentes mester.
Telefon szám 1139.

Amíg a készlet tart

olcsó cipő-árusítás!

Amerikai női Chewraux cipő legdivatosabb

36 kor.

Ugyanott

alkalmi szőrmearuk kaphatók csak rövid ideig, amíg a készlet tart

SCHWARTZ cégnél
Forray-u. 3. 6116

Nyomatott az Aradi Nyomda R.-T. rotációs gépen. Kiadótulajdonos: Aradi Nyomda R.-T.

özv. Szalkai Arminné
hímző és fehérnemű üzlete, előnyomda Arad, Weitzer János-u. 13. (Főpostával szemben.)

Női és férfi, gyermek kelengyék, intézeti és kórházi fehérneműek, legfinomabb anyagból, színes és fehér hímzések, fehérnemű varrások olcsó áron készülnék. — Ugyanolyan fehérnemű varrás, hímzés és szabás tanítására is vétetnek. 6418

A drága vanilliat
teljesen pótolja a pompás zamatú Vanillion, egy zacskó ára 10 fillér. Cukrászoknak, vendéglősöknek nélkülözhetetlen. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

Legtökéletesebb
eltrompoltó a Citrom-szörp fél és egész kilós üvegekben, ára különként 3 korona. Eredeti szépségű friss gyümölcsből készült hegyi málnaszörp fél és egész kilós üvegekben, különként 3.60 korona Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

24316—1916.

Hirdetmény.

A nagymélt. m. kir. Ministeriumnak az italokhoz kiszolgáltatható cukor mennyiségének és a kiszolgáltatás módjának szabályozása tárgyában kelt 2165—1916. M. E. sz. rendeletét a következőkben teszem közzhírré:

1. §. Ételeknek, illetőleg italoknak kiszolgáltatására szolgáló üzemekben és üzemekben (fogadók, vendéglők, kávéházak, kávéházak, cukrászdák, szesz-italok kimerésére szolgáló helyiségek, egyedi jellegű és más étkezohelyek) cukrot italok mellé csak a jelen rendelet 2. és 3. §-ában meghatározott módon és mennyiségben szabad kiszolgáltatni.

2. §. Az 1. §-ban megjelölt üzemekben és üzemekben cukrot az ott kiszolgáltattott italokhoz csak az italal együtt és az alább megjelölt adagolásban szabad kiszolgáltatni:

a) Egész adag italhoz kocka-kristály, vagy porcukrot 18 gramm súlyban, illetőleg kockacukorból 3 darab nagykockát, vagy 4 darab kiskockát. b) Egy csészé vagy egy pohár italhoz kocka- vagy kristály vagy porcukrot 18 gramm súlyban, illetőleg kockacukorból 2 darab nagykockát, vagy 3 darab kiskockát. c) Kis csészékben vagy kis pohárban kiszolgáltattott italhoz kocka-, kristály- vagy porcukrot 9 gramm súlyban, illetőleg kockacukorból 1 darab nagy kockát vagy 2 darab kis kockát.

A kis kockacukor súlya jelen §. alkalmazásában nem lehet több egyenként 4.4 grammnál, a nagykockákban kiszolgáltattott cukor súlya pedig nem lehet több az a) b), illetőleg c) pontban megjelölt összsúlymennyiségnél.

3. §. Az 1. §-ban megjelölt üzemekben és üzemekben tilos cukortartókat az asztalokon elhelyezni, továbbá cukrot a fogyasztók között oly célból körülhordani, abból az egyes személyek tetszésük szerint fogyasztanak.

Ez a rendelkezés ételek édesítésére szolgáló, a hintőporban tartott porcukor kiszolgáltatását nem érinti.

4. §. A jelen rendelet szövegét az 1. §-ban megjelölt üzemek és üzemek helyiségeiben 1 példányban szembetűnő helyen ki kell függesztetni és azt állandóan olyan állapotban kell tartani, hogy világosan olvasható legyen.

5. §. Aki a jelen rendelet rendelkezéseit megszegi, vagy megszegésükkel bármilyen módon közreműködik, az, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kényszerít követel, és két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbírtetéssel büntetendő.

Green, főkapitány.

Láb- és kezizzadás

biztosan és leggyorsabban elmúlik, a „Peppo” folyadék és „Peppo” hintőpor segítségével.

Szárit! . . . Szagtalanít!!

Peppo folyadék ára használati utasítással 1 kor. 20 fill.
Peppo hintőpor „ „ „ 1 kor. — fill.

Legfájdalmasabb tyukszemétől

is három nap alatt mindenki megszabadul a Hajós-féle ANAGALLIN használata által. Kezelése igen egyszerű, nem piszkít, nem ragadós. A beszerzésnél vigyázni kell az ANAGALLIN szóra. Ára használati utasítással 1 korona.

Gyógytörzs fogakait

Doréfogpaszta

használatával. Nem káros! A szájüreget desztinálja, utána nem kellemes. Ára egy porcelán-száraznak 80 fillér.

Földes szerek kimerésére készítője és egyedül nagy mennyiségben:

HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertára Arad, Andrássy-ter 22. sz. (Megyei központi színház).